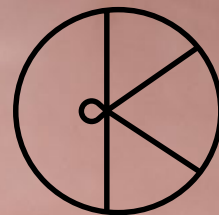

Konstnären

TRENDSÄTTARE

Vem bestämmer hur den offentliga konsten ska se ut?

KONST PÅ TRÖJAN

Därför vill modeindustrin jobba med konstnärer

VARFÖR BASKER?

Konstnärsmodets politiska historia

TOBIAS ALM

»Jag upplever det som ett utforskat område att arbeta med män och smycken.«

KONSTHANTVERKARE

Smyckeskonsten blir alltmer utforskande och konceptuell.
Möt tre konstnärer i gränlandet mellan konst- och modevärldar.

Konst kräver kreativitet – och de rätta materialen.

Sveriges stora nätbutik för konstnärsmaterial med över 12 000 artiklar.

boesner erbjuder 10% rabatt för alla medlemmar i KRO/KIF

Detta förutsätter att man i förhand anmäler sig hos kundservicen med telefonnummer 0304 666036 eller hos sverige@boesner.com

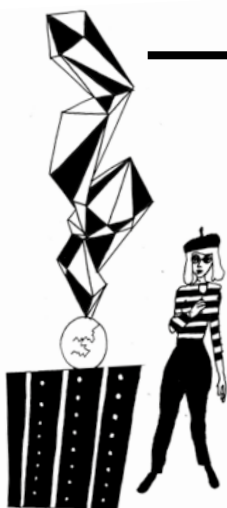
INNEHÅLL NR 3 2018

CAROLINA GIMENO:

”Smycken är ett redskap för kommunikation och förvirring.” Sidan 23.

TRÖJKONST Hur påverkas konstnärskapet när ett konstverk används av modeindustrin? Sidan 26.

TRENDSÄTTARE Vem bestämmer vilken konst som gäller i det offentliga rummet? KONSTNÄREN har pratat med fyra aktörer på konstfältet om trender. Sidan 30.

I GRÄNSLANDET Smyckeskonstnärerna **Tobias Alm, Carolina Gimeno** och **Sofia Björkman** rör sig fritt mellan konst- och modevärldar. Sidan 16.

FORSKAREN **Stefanie Malmgren De Oliveira** undersöker seendets betydelse för designprocessen. Sidan 6.

MAKT Design är länken mellan människa och teknik, säger **Mats Widbom**, vd för Svensk Form. Sidan 14.

YLVA SNÖFRID och DIANA ORVING **Konstnären** och **modeskaparen** skriver om sitt samarbete: ”Jag visade henne Atens tygkvarter, och vi jobbade hela nätterna och hela dagarna, och vi förlängde hennes resa, vi gick vilse men båda var rationella och till slut nådde vi fram, där måleriet och själva tyget möttes.” Sidan 36.

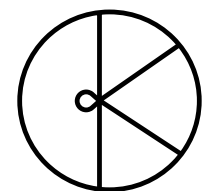
GESTALTAREN **Chun Lee Wang Gurt** hyllar järnvägs-eran i Övertorneå. Sidan 10.

KONSTNÄRERNAS RIKSORGANISATION MEDLEMSSIDOR, sidorna 48-51. Sanna Svedestedt Carboo:

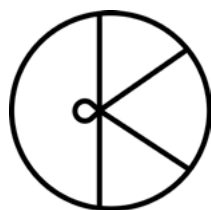
”Det är tydligt för mig: Vårt skapande, det är värt att kunna leva på.”

BILDUPPHOVSRÄTT: **”De svenska EU-parlamentarierna har lämnat walkover till de amerikanska storbolagen.”** Sidorna 52-54.

Sofia Curman: Konsten i våra gemensamma rum visar att konstvärlden är lika trendkänslig som andra fält.

Chefredaktör och ansvarig utgivare: Sofia Curman
 Formgivare: Markus Edin
 Redaktör sid 6-13:
 Nora Hagdahl
 Medarbetare i detta nummer: Margareta Bloom Sandebäck, Dennis Eriksson, Nora Hagdahl, Olle Niklasson, Karolina Modig, Frida Sandström, Alexandra Sundqvist, Emil Åkerö.
 Omslagsfoto: Margareta Bloom Sandebäck
 Korrektur: Åsa Sandzén
 PRENUMERATION
 HELÅR 275 KR.
 Teckna prenumeration på www.kro.se.
 Prenumerationsfrågor: Eva Skarbäck, eva@kro.se
 Annonser: Hans Flygare, hans@annonshuset.se, 08-662 75 03
 Redaktionen: Konstnären, KRO, Hornsgatan 103, 9 tr, 10462 Stockholm, E-mail: sofia.curman@kro.se, www.kro.se
 email: kro@kro.se
 Tryck: Trydells Tryckeri AB, Upplaga 9500 ex
 Tidningen ges ut av AB Svensk Konstnärsservice

B Bildupphovsrätt
Konstnärernas Riksorganisation.

FOTO: MARGARETA BLOOM SANDEBÄCK

I politiskt turbulenta tider tycks det bli viktigt att uttrycka identitet och tillhörighet genom sina kläder. Det säger modeforskaren Philip Warkander i en text i den här tidningen. I konstnärskretsar har modeströmningar uppstått som en sorts motståndshandling och avståndstagande mot borgerliga ideal. Basker och randig tröja var från början konstnärernas sätt att visa sympati för lägre samhällsklasser. Nu är det höst 2018, och vi befinner oss i skrivande stund i total politisk förvirring. Kanske åker inte baskern på, men valresultatet kommer definitivt ge upphov till en mängd exempel på motståndets estetik inom konstnärskåren.

I det här numret av KONSTNÄREN tittar vi på olika sätt som konst- och modevärldar möts. Det kan vara i enskilda kreatörers idéutbyte, som i konstnären Ylva Snöfrid och modeskaparen Diana Orvings vibrerande skildring av ett fruktbart samarbete i värmebölja i Aten. Eller i mer eller mindre frivilliga utbyten mellan konstnärer och modeindustrin, som när historiska konstverk används som mönster på en collegetröja.

Vi möter också tre smyckeskonstnärer som berättar hur de befinner sig i gränslandet mellan konst- och modebransch. De har verktygen att röra sig mellan världarna och vill gärna visa upp sina verk på både modemässor och konstutställningar. Men i både konst- och modevärlden har man svårt att ta emot det som inte lätt går att sätta etikett på. För konceptuellt för att vara mode; för bärbart för att vara konst?

Begreppet trend är inte särskilt omtyckt i konstsammanhang. Förmodligen för att det associeras till någonting snabbt övergående när förhoppningen om konsten är att den ska vara tidlös och ha ett eget, evigt värde. Men tittar vi på konsten i våra gemensamma rum blir det tydligt att konstvärlden är lika trendkänslig som andra fält. På torget där en modernistisk skulptur restes för tjugo år sedan, uppförs idag ett tillfälligt performance eller ett verk som kommenterar klimathotet. Vem bestämmer när det är dags att byta riktning för den offentliga konsten? Och vad händer med konstnärer som plötsligt anses hopplöst ute. I reportaget Trendsättare berättar konstnärer och beställare om förutsättningarna som avgör hur konsten i det offentliga rummet ser ut.

Och för första gången (och förmodligen sista) i KONSTNÄRENS historia, har vi med inslaget Dagens outfit, där konstnärer berättar om sin klädstil. Det visar sig, givetvis, att omsorgen om ytan inte är det minsta yttlig utan står i stark förbindelse med respektive konstnärskap. ●

Sofia Curman
 Chefredaktör

ATT FATTA NOLL

är en rättighet slog Wetterling Gallery fast i en annonskampanj några veckor innan valet. Det är upp till var och en vad konsten betyder, och om den ska hissas eller dissas. "De krafter som vill att konsten bara ska vara vacker och enkel vill också censurera vår kultur", löd texten i annonsen.

2 BIENNALER

Lisa Rosendahl har utsetts till curator för Göteborgsbiennalens två kommande upplagor, 2019 och 2021.

9600 EURO

är den årliga genomsnittliga inkomsten för konstnärer i Berlin. Hälften av konstnärerna tjänar mindre än 5000 euro. Konstnärerna i världens viktigaste centrum för konstproduktion står inför fattigdom, pyttesmå pensioner och en könsbaserad löneskillnad på 28 %, visar en undersökning med 1745 berlinbaserade konstnärer.

10 000

KRONOR

är prissumman när Eric M Nilsson tilldelas Filmformpriset 2018 för sina betydande insatser inom experimentfilmens område. Filmskaparen som varit verksam sedan 1950-talet är en av världens främsta, skriver juryn i sin motivering, "även om så många inte vet om det". Det vill man nu ändra på, bland annat genom att Eric M Nilssons filmer finns på SVT:s Öppet arkiv till och med 30 november.

150 ÅR

Den 2,4 meter höga turistmagneten Hoa Hakananai'a från Påskön har stått på British Museum i ett och ett halvt sekel. Nu har den chilenska regeringen inlett kampen för att statyn återlämnas till rapa nui-folket.

FOTO: BRITISH MUSEUM

16 MILJONER

Är budgeten för världsberömd konstnären Xavier Veilhan's verk *Värbergs jättar* som kommer att uppföras i Värberg. Det är Stockholms stads enskilt största satsning på en offentlig gestaltning. Verkförslaget vann i en jurybedömd tävling som utlystes internationellt förra hösten och fem konstnärer bjöds in att skissa våren 2018.

VERK

XAVIER VEILHAN,
Värbergs jättar, 2018.
 (3D-återgivning.)

25 UTSTÄLLNINGAR

är den planerade produktionstakten när Fotografiska öppnar en gigantisk filial i London våren 2019. Lokalerna på dryga 8200 kvadratmeter ligger i Londons East End.

VERK

ERIC M NILSSON
Brutal, 1980. Stillbild ur film.

Undersöker designprocesser

Stefanie Malmgren De Oliveira har forskat i modedesign vid Textilhögskolan i Borås.

VERK

STEFANIE MALMGREN DE OLIVEIRA
Volume Piece, 2018.

I din kommande avhandling beskriver du hur centralt seendet är i modeskaparens arbete. Kan du berätta vad du menar med det?

– Jag menar att modedesign skulle kunna beskrivas som sökandet efter nya sätt att definiera hur vi klär oss, och vad vi klär oss i. Grundläggande för det sökandet är seendet. Hur och vad en formgivare ser avgör hur designen utvecklas, från vilka estetiska ideal man följer till hur skapandeprocessen ser ut. Design, menar jag, kan därför ses som ett materialiserande av dessa "acts of seeing" som en designer samlar på sig under en process. Jag hoppas att med min forskning kunna öka medvetenheten om ett förnuftigt och fokuserat arbetssätt där man kan använda seendet som grund och metod i designandet.

Projektet har lätt fram till en utställning med fotografier och fysiska design-exempel på Textilmuseet i Borås. Hur visualiseras denna seende-akt du talar om där?

– Jag visar bilder ur ett samarbete med fotografen Jan Berg där jag kunde spela in och noggrant fånga alla de steg i designprocessen som vanligtvis går förlorade, som alla experiment med olika material och former. Jag hoppas att detta ska vara ett bra sätt att

kommunicera de "acts of seeing" som tar plats då en formgivare testar och utvecklar idéer.

Hur känner du kring att arbeta med ett praktiskt ämne på ett teoretiskt sätt? Vad innebär det för dig att forska i modedesign?

– Det praktiska arbetet inom konstnärliga fält är alltid basen varpå man bygger idéer och utforskar nya metoder. Jag tror att nya idéer och tillvägagångssätt kan stimuleras genom konstnärlig forskning, vilket i sin tur kan utveckla fältet. För mig har forskningen erbjudit möjlighet att djupdyka i mitt ämne och skapa mig mer exakta uppfattningar om det jag valt att studera. Det är en lyx som vanligtvis inte ges i en industri med så högt tempo som modevärlden.

Nora Hagdahl

FOTO: JAN BERG

STEFANIE MALMGREN DE OLIVEIRA

Utbildad till modedesigner vid Royal Academy of Fine Arts i Antwerpen och har sedan dess arbetat på bland annat modehuset Balenciaga i Paris. Hon presenterade sin avhandling *Acts of seeing in fashion design* vid Textilhögskolan i Borås i september 2018.

VERK

STEFANIE MALMGREN DE OLIVEIRA
Wrapping, Flower Piece 2017.

VERK

STEFANIE MALMGREN DE OLIVEIRA
Volume Piece, 2018.

FOTO: JAN BERG

FOTO: JAN BERG

TRE NÄRA BIENNALER

Man behöver inte åka till Italien eller Tyskland för att gå på biennial. Konstnären listar tre biennialnyheter från Sverige!

Luleå Biennalen har precis släppt sitt nya magasin Lulu-journalen, namnet är hämtat från det samiska ordet Lulu som betyder östligt vatten. Biennalen, ledd av Emily Fahlén, Asrin Haidari och Thomas Hämén, öppnar i november och tar sin utgångspunkt i Norrbottens landskap och historia.

FOTO: MAGNUS LUNDQVIST

Lisa Rosendahl chefar över både nästa och nästnästa Göteborgs-biennial. För att ge möjlighet till ett mer långsiktigt arbete löper curatorsuppdraget ända till 2021.

A Grin without a Cat var titeln på årets upplaga av Borås internationella skulpturbiennial. Verken av samtida konstnärer från hela världen fick oss att redan nu börja längta två år fram i tiden.

FOTO: CASPER JARMO

FÄRGBOMB I HELSINGBORG

Sex olika street art-konstnärer och kollektiv färgbombade fasader och elskåp på Söder i Helsingborg under den andra upplagan av street art-festivalen ArtStreetHBG i juli.

”Allt vilar på design. Utan design och estetik återstår faktiskt ingenting. Design är helt enkelt framtiden, och all design involverar estetik.”

Karina Ericsson Wärn (rektor på Beckmans Designhögskola) om riksdagens JA till att ta bort de estetiska ämnenas obligatorium i gymnasieskolan, en rösning som skedde tidigare i sommar där Sverigedemokraterna och Moderaterna gjorde gemensam sak i frågan att göra gymnasiet ”mer fokuserat på arbetslivet”. (Expressen, 3 juli 2018)

FOTO: LISA TORELL

IDÉN RESIDENCE IN NATURE AV ÅSA JUNGNELIUS

Residence-in-Nature är ett konstnärsdrivet projekt som använder sig av ateljévistelsens form för att verka i ett lokalt sammanhang i Lainio, Norrbotten. Svenska och internationella konstnärer har bjudits in för att använda platsen som konstnärligt material och med sitt arbete på olika sätt bidra till ett kunskapsutbyte med lokalsamhället. Projektet är initierat av Åsa Jungnelius i samarbete med Hans Isaksson och Lisa Torell.

LÄSTIPS KOLLEKTIVHISTORIA OCH SERIEKONST

Konstnärernas kollektivverkstad
ERIK WENNERSTRAND,
RENEE LORD, ANNE DEVAL (RED.) CARLSSON
BOKFÖRLAG
I juni flyttade Konstnärernas kollektivverkstad ut från sina lokaler i Sickla i Stockholm, föreningens hemvist sedan 34 år. I boken *Konstnärernas*

kollektivverkstad får vi en inblick i alla dessa ateljéer där decenniernas konstskapande ägt rum. Boken innehåller 500 bilder på konstnärer aktiva i sina verkstadsmiljöer, men dyker också ned i föreningens historia och konstens nytta för samhället.

Konst i serietidningar

AV MAX OLOFSSON,
SEBASTIAN NORDBECK,
OROSDI-BACK
Hur ser en tavla ut i Bamse? Hur representeras konst i ett serietidningsalbum? I denna bok gör konstnärerna Max Olofsson och Sebastian Nordbeck en resa genom

den kommersiella serieutgivning- en i Sverige från 40-talet till idag med fokus på hur konsten ser ut. Boken skiftar på ett intressant sätt mellan populärkultur och institution och resonerar kring gestaltningar av konstnärer och kultur.

KONSTPOLITIK VAD HÄNDER EFTER VALET?

Pontus Björkman, politisk sekreterare på Konstnärernas Riksorganisation, ser fram emot att överlämna ett konstuppdrag till den som blir kulturminister.

FOTO: MARGARETA BLOOM SANDEBÄCK

Konstnärernas Riksorganisation har arbetat hårt under valrörelsen. Vad har ni gjort för att lyfta konstnärers villkor?

– Redan i december 2017 bjöd vi in sju andra riksorganisationer som arbetar med bild- och formkonst för en gemensam kampanj, Kulturvalet.se, och att tillsammans formulera ett konstuppdrag. En samordnad sektor ger större tyngd i dialogen med politiker. Det har stor betydelse att visa den blivande kulturministern att vi är många som tar ställning för en ambitiös konst- och konstnärspolitik.

– Eftersom varken politiker eller medierna lyfter kulturpolitiken i någon större utsträckning, än mindre konstnärsfrågor, så har vi gjort en partienkät med 42 frågor. På så sätt har vi tvingat samtliga partier att sätta ned foten i våra frågor, och vi följer upp deras uttåg under kommande

mandatperiod. Svaren har också ett nyhetsvärde som ger oss genomslag i medierna. Och partienkäten utgör även grunden för vår kulturpolitiska valkompass, den enda i valet. Vi vill synliggöra både för medlemmar och en kulturintresserad allmänhet var de olika partierna står i kultur- och konstpolitiska frågor.

– En nyhet i årets kampanj var att vi försökte få igång ett påverkansarbete i regioner och kommuner genom ett kampanjkit och en pott projektpengar. Det är fantastiskt roligt och bra att flera av våra lokalföreningar för första gången arrangerat debatter inför valet. Vi har även publicerat debattartiklar i länspressen.

Hur har det gått att lyfta konstnärernas villkor i valrörelsen? Har politikerna lyssnat?

– I vår sista konstpolitiska duell före valet, mellan Alice Bah Kuhnke (MP) och Olof

Lavesson (M), flyttade båda fram positionerna i för konstnärerna viktiga frågor. Till exempel ville vi få även Moderaterna att före valet säga att konstnärers villkor och den konstnärspolitiska utredningen ska prioriteras, vilket vi lyckades med. Men i slutändan är det politiska beslut och budgetsatsningar som avgör om vi lyckats eller inte.

Vad blir nu nästa steg i Konstnärernas Riksorganisationens politiska arbete?

– Nästa steg är att överlämna konstuppdraget till den som utses till kulturminister, och därigenom få till en dialog om prioriteringar tidigt i mandatperioden. Ju fler som skriver på uppdraget, desto större avtryck. Så vi hoppas att ännu fler tar ställning nu i kampanjens slutspurt!

Konstuppdraget finns på Kulturvalet.se

*Stjärnor under
himlen, bro över tiden*
Var? Konstens väg, Övertorneå
När? Invigdes sommaren 2018

FOTO: CHUN LEE WANG GURT

I Övertorneå i Norrbotten ska sträckan från centralorten till Hedenäset under de närmaste åren få olika konstnärliga utsmyckningar och bli en "Konstens väg". Startpunkten är ett konstverk av Chun Lee Wang Gurt som invigdes tidigare i sommar.

Berätta om ditt verk!

– *Stjärnor under himlen, bro över tiden* är den första gestaltningen som ska fungera som ett riktmärke på Konstens väg, en promenadled som byggdes på den gamla järnvägsvallen. Järnvägen finns inte längre, den lades ner på 1980-talet. Jag vill att gestaltningen ska vara en hyllning till den stora järnvägseran och industriella revolutionen, den kraft som har bidragit och som finns i trakten.

Uppdraget utlystes av Övertorneå kommun via en tävling som du vann. Hur såg processen ut?

– Jag tycker att öppen annonsering och

tävlingar är bra för alla. Innan utlysningen visste jag inte att Övertorneå fanns, så jag åkte dit och var där under ett par dagar för att lära känna platsen, prata med folk och känna stämningen i naturen. Sedan planerade jag den praktiska arbetsprocessen i detalj; material, tekniska lösningar, kostnader. Planeringen är nästan allt, för det sker alltid oväntade saker. I slutändan blev verket färdigt precis till invigningen.

Vad betyder uppdrag som dessa för dig som konstnär?

– Offentliga uppdrag innebär först och främst att man får betalt för sitt arbete. Jag trivs också bra med att arbeta utanför ateljén i nya miljöer. Det blir en bra omväxling från tiden jag arbetar helt ensam i ateljén.

Hur tänker du som konstnär när du arbetar

Om uppdraget

Uppdragsgivare: Region Norrbotten och Övertorneå kommun. Totalbudget inklusive konstnärens arvode var 500 000 kr. Konstnären fick också ett skissarvode på 31 000 kr.

med offentlig konst?

– Att placera konst i det offentliga rummet ger möjlighet för fler att möta den. På sitt mest offentliga sätt kan konsten påverka människors samhällsmedvetenhet och aktivitet. För invånarna

är offentlig konst inte som litteratur eller konst på väggarna som man kan välja att ta del av eller inte – den står där dag ut och dag in och blir en del av landskapet och stadslivet. Detta innebär ett stort ansvar för en konstnär. Det jag i första hand vill ta hänsyn till är platsen, till saker och ting som redan finns där, och jag tänker hela tiden på dem som använder platsen när jag planerar och skapar konst för det offentliga rummet.

Nora Hagdahl

colart

**LOVED
BY...**

PHYLLIS COHEN
MAKEUP ARTIST,
ILLUSTRATÖR, GRUNDARE
AV FACE LACE

Phyllis Cohen är en legend inom makeup världen; hennes verk har täckt allt från förstasidor i populära tidningar, stora reklamskyltar och ansikten på de mest kända artisterna i världen.

“Jag älskar känslan av att känna hur jag skapar kurvorna med pennan, hur jag känner varenda penseldrag och hur jag känner om skissandet är perfekt ända in i ryggmärgen. Jag kan känna om varje kurva är perfekt och att känna varenda rörelse i handen är verkligen viktig”.

FAVORITVERKTYG

Färgpennor

Phyllis har en traditionell konstutbildning genom skolan, och i början av sina studier på konstcentret Pasadena, spenderade hon många timmar med att utveckla sina talanger innan hon fann sitt kall i makeup.

#INSPIRINGEVERYARTIST
#COLARTLOVEDBY
COLART.COM/LOVED-BY

VERK

MINNA PALMQVIST
Never Ending, No Body 2015.

Transfashional

Var? Kalmar konstmuseum

När? 2018.05.26 - 2018.09.30

Kan mode ge svar på stora samhällsfrågor? Vad finns i gränslandet mellan mode och konst? Just nu visas utställningen *Transfashional* på Kalmar konstmuseum, som en del i en turné runt om i Europa. Minna Palmqvist, konstnär och modeskapare, deltar i utställningen.

Hur kommer det sig att du är med i utställningen?

- Jag blev kontaktad av Iaspis som bokade en träff mellan mig och Dobrila Denegri, curatorn för utställningen, när hon kom till Sverige för att träffa konstnärer. Mina arbeten var en bra match med utställningens tema.

Berätta om ditt verk i utställningen?

- *Never Ending* är en del i en serie där jag tagit fram egna skräddarbyster som fått ta form efter olika problem mellan kvinnokroppen och modeskapande. Jag ville komma bort från att provdockan alltid ser likadan ut. *Never Ending* består av tolv pusselbitar från både manliga och kvinnliga provdockor, som inte går att sätta ihop utan att det någonstans "skevar". Jag tänkte mycket kring idén att man alltid vill fixa till något med sig själv, "om jag bara hade större rumpa..." eller "om jag bara hade... ja vad som helst". Sedan handlar dockan för mig också om rätten att definiera sin egen konststillhörighet.

Utställningen rör sig i skärningspunkten

mellan konst och mode, en plats där din praktik i många fall befinner sig också. Vad tänker du kring det?

- Min arbetsmetod är ganska gränslös. Min process ser ofta ut så att jag ser något jag fascinerar av, eller något jag vill undersöka som har med modebranschen att göra, och så tar det sig uttryck på olika sätt. Ibland blir det en installation för en utställning och ibland en kollektion som ska vara på en catwalk och bli plådad i en lookbook. Mina konstverk och mina plagg får liksom syre av varandra och jag vet inte alltid hur det kommer att sluta när jag påbörjar en process.

Hur såg arbetet med institutionen ut? Följdes MU-avtalen och fick du ersättning för ditt arbete.

- Arbetet med Kalmar konstmuseum gick supersmidigt. Eftersom verken redan var producerade fick jag inte ersättning för min arbetstid, men jag fick korrekt utställningsersättning. Jag har med tiden blivit bättre och hårdare på att ta betalt när jag medverkar i saker. När man är ung är man ju bara ivrig att vara med, men efterhand inser man ju att det inte går om man inte får betalt för det man gör. Jag tror att unga ofta inte vet sina rättigheter, jag gjorde i varje fall inte alls det i början av min karriär.

Nora Hagdahl

”Efterfrågan på design kommer att öka i framtidens samhälle”

Mats Widbom, vd för Svensk Form, framhåller form som den sammanhållande länken mellan teknik och människa.

Vilken är den viktigaste uppgiften för Svensk Form?

– Att stimulera designutvecklingen i Sverige och att främja svensk design i Sverige och utomlands. Till skillnad från andra aktörer på formområdet har Svensk Form en stark räckvidd över hela landet genom våra tretton regionalföreningar. Ett mål för mig är att de alla ska ha ett verksamhetsstöd från sin region och utvecklas till starka noder i formsverige. Vissa är det redan nu. Den regionalförening som utvecklats starkast är Svensk Form Syd, som har Form/Designcenter i Malmö med en omfattande verksamhet.

Vilka är de viktigaste åtgärderna för att stärka formkonstnärers ekonomiska villkor?

– Jag tänker att det i vår tid handlar om en övergripande strategi att stärka designrådets position, kopplat till ett större syfte att bygga en hållbar framtid. Idag är det fortfarande över 40 procent av alla företag i Sverige som aldrig anlitat en designer, men jag tror att den teknikutveckling

FOTO: JULIEN BOURGEOIS

Mats Widbom tillträdde som vd för Svensk Form i januari 2018. Tidigare har han bland annat varit svenskt kulturråd både i Washington och i Paris.

som krävs för att bygga morgondagens samhälle kommer att skapa fler arbetstillfällen och efterfrågan på designers. Vi ser hur det redan utvecklats nya designområden – som inom megatrender som AI och robotik, men också nya grenar som tjänstedesign där det är en process snarare än en produkt som designas. Vår tid står ju på något sätt och väger mellan dystopi och utopi, och då gäller det att gestalta ett innehåll som känns meningsfullt och mänskligt. Då kommer ju det här med form och konst in som någonting otroligt viktigt. Jag brukar använda en metafor som jag tycker fungerar bra: att form är den sammanhållande länken mellan å ena sidan forskning, innovation, teknik, och å andra sidan innehåll, mänskliga, samhälle.

Sedan i våras när propositionen Gestaltad livsmiljö klubbades igenom i riksdagen finns ju också statligt stöd för att sätta arkitektur, form och design i centrum. Hur tog Svensk Form emot propositionen?

– Det är bra att det finns en riktning

för formområdet som är klubbad i riksdagen och som gäller oavsett vad som nu sker i det politiska landskapet. Det är också bra att man har tagit ett gränsöverskridande grepp om de här frågorna; det var tre ministrar som presenterade propositionen – kulturministern, miljöministern och bostadsministern. Det finns ett holistiskt anslag som jag tycker är alltför sällsynt i politiken där politikområdena ofta verkar vart och ett för sig, när allt i själva verket hör ihop.

Samtidigt görs stora politiska missar när det gäller konst- och formområdet, både på kommunal och statlig nivå. Jag tänker till exempel på Design Lab S i Skärholmen som nyligen tvingades lägga ner sin öppna verksamhet för barn, trots att den gick helt i linje med uttalade mål om breddad rekrytering till konst- och designområdet. Och i juni röstade riksdagen ner en återinföring av obligatoriska estetiska ämnen.

– Det är en katastrof när politiker uppfattar kulturen som tärande när den bevisligen är närande för ett samhälle. Jag tycker att det finns något av det där tänkandet också i skolan när man enbart satsar på de ämnen som man anser är nyttiga och minskar på dem som man tänker är lite pyssel eller underhållning. Men om man tror att man är smart när man skär ner på estetiska ämnen så tror jag att man begår ett stort misstag. När jag var

kulturråd i Washington kom Sverige etta på en lista över de mest kreativa länderna. En klok person påminde då om att fröerna till de framgångar som svensk design skördar nu, all den kreativitet som finns i fältet idag, de såddes för 30–40 år sedan, i den skolan som fanns då.

Du har nyligen flyttat tillbaka till Sverige efter många år utomlands. Hur skulle du beskriva svensk formbransch utifrån dina internationella erfarenheter?

– Utomlands finns en snabb koppling till Sverige bilden när det gäller design. Sedan avspeglar den bilden inte allt som händer här hemma. Det finns en idé om vad svensk design är som har formats över lång tid: naturmaterial, blonda träslag, form som följer funktion. Visst finns den traditionen kvar, men vi har en mycket större mångfald av uttryck idag. Som kulturråd i Paris gjorde jag bland annat en utställning som kallades *Swedish Fashion Goes Paris*, med modskapare som Bea Szenfeld, Helena Hörstedt och Ann-Sofie Back, vars skapande lika mycket är konsthantverk som mode, och är väl faktiskt en slags svensk haute couture. Utställningen fick stor uppmärksamhet i modets huvudstad, för den bröt med den gängse franska bilden av svensk design som för dem kanske är mer praktiskt unisex-mode.

”Det är en katastrof när politiker uppfattar kulturen som tärande när den bevisligen är närande för ett samhälle.”

Mats Widbom

Hur ska design bli en större svensk export?

– Det krävs att det finns resurser och görs satsningar, både statliga och andra, för att kunna ta plats och visa upp svensk design utomlands. Det görs bra saker, bland annat åker Ung Svensk Form nu till Tokyo och ställer ut som en del av Tokyo Art and Design Festival, med en halv miljon i offentligt stöd. Det finns också en del resestipendier för formgivare att söka för att kunna åka och visa upp sig på mässor. Men jag tycker också att den exportstrategi som den rödgröna regeringen har lagt borde satsa på mer resurser till de kreativa näringarna, för de utgör en så viktig del av svensk export. 2016 var den sektor som växte starkast modeindustrin. Från politiskt håll borde man bli bättre på att se potentialen till tillväxt i de kreativa näringarna. Man skulle kunna få ut mycket mer av dem i exportstrategin. Det är något vi kommer att bevaka nu efter valet med en ny regering. ●

Sofia Curman

Svensk Form är en ideell medlemsorganisation som fungerar som kunskapsplattform, förmedlare och opinionsbildare för form-, design- och arkitekturområdet. Svensk Form står bland annat bakom de jurybedömda utmärkelsen Ung Svensk Form och Design S Swedish Design Awards. Svensk Form fick ca 4,7 miljoner i statliga

bidrag 2017. I Gestaltad Livsmiljö pekade Svensk Form ut som särskilt viktiga aktörer för samordning av form- och designbransch och en samlade röst för svenska formgivare och designers. Svensk Form ger ut magasinet FORM sex gånger om året.

I gränslandet

Den samtida smyckeskonsten är undersökande och konceptuell, och inte alltid bärbar. KONSTNÄREN har träffat tre konstnärer som rör sig mellan konst- och modevärldar.

TEXT: KAROLINA MODIG
FOTO: MARGARETA BLOOM SANDEBÄCK

TOBIAS ALM: Utforskar en ny slags maskulinitet

Vad ligger bakom destruktiva maskulinitetsideal som bestämmer att vissa män inte ska bära pärlhalsband? Tobias Alm, som arbetar med skulptural installationskonst och konceptuell smyckeskonst, ägnar en stor del av sitt arbete åt att analysera objekt som är mättade med den typen av nedärvda normer, föreställningar och tankar om rätt och fel.

– I min masteruppsats förde jag samman smycket châteline – ett rikt utsmyckat bältesspanne som förr i tiden bars av hushållets kvinnliga överhuvud – med det för vår tid traditionella verktygsbältet. Jag ville visa hur châteline är ett verktygsbälte och verktygsbältet ett smycke, och varför de är spännande att jämföra. Analysen av verktygsbältet som smycke öppnade upp till ett utforskande av olika sorters maskuliniteter, ►

VERK
TOBIAS ALM
The Tool Belt, 2014.

FOTO: MARGARETA BLOOM SANDEBÄCK

”Martin Timell och andra tv-personligheter använder verktygsbältet som rekvisita, som kostym, för att iträda en roll. Här finns en problematisk maskulinitet som är spännande att bryta ner.”

Tobias Alm

manlighetsideal präglade av en ängslighet för att uppfattas på vissa sätt. Det ledde även till funderingar kring gränslandet mellan verktyget och den mänskliga kroppen; hur verktygen bygger, formar och riktar oss i olika situationer.

– Ofta finns en motsättning mellan det som uppfattas som feminint och maskulint. I maskulina sammanhang finns en skräck för att beröra det feminina. Jag upplever det som ett utforskat område att arbeta med män och smycken. Och inte då att försöka göra smycken som säljer bra för målgruppen män, utan att problematisera: varför ska det se ut så här, hur kommer det sig att det blivit sådan beröringsskräck?

Resultatet av utforskandet blev ett verktygsbälte och olika handverktyg kopplade till snickeri och handhantverk gjorda i hudfärgad silikon. Tobias Alm har gjutit av sin egen kropp i gips och i formarna gjutit silikonhudar som han sedan omformat.

– Jag vill undersöka hur verktygen smälter samman med kroppen och blir en del av den. Musikinstrument sägs smälta samman med musikerens kroppar. Gör hammaren också det, hammaren

VERK
TOBIAS ALM
The Tool Belt, 2014.

FOTO: TOBIAS ALM

FOTO: MARGARETA BLOOM SANDEBÄCK

som har som enda roll att slå något hårt? Och vad blir kroppen då?

Dina hudlika, mjuka material skiljer sig i tyngd och densitet mot verktygen du utgår ifrån. Kan man säga att det också är en sorts feminisering av objekten?

– Jo, hårdhet tolkas ofta som maskulint och mjukhet som feminint. Här vill jag låta det kontrollerande möta det som det vill kontrollera och styra. Det linjära möter det queera, det skeva. En vinkelhake som inte är vinkelrät, ett lod som inte är helt lodrätt, en hammare som spricker om vi slår med den. Det för tankarna till hur vår hud och våra kroppar inte platsar i de uppmålade genusnormer de tvingas in i.

Jag önskar att vi kunde öppna upp för en mycket större gråskala mellan det feminina och det maskulina, där motsatsförhållandena tonas ner. Det ▶

FOTO: TOBIAS ALM

VERK
TOBIAS ALM
The Châtelaine no 13, Hammer or Flashlight Holder, 2017.

finns skillnader mellan många mäns och kvinnors kroppar, men är det så viktigt? Jag vill nu försöka komma ifrån att på olika sätt ställa femininitet och maskulinitet mot varandra. Att leta efter motsatsförhållanden är ett bra analysverktyg men jag vill akta mig för att förstärka dem genom att reproducera dem.

Både klädesplagg och smycken används, omedvetet eller medvetet, för att förstärka personligheter. Var går gränsen mellan plagg och smycken, mode och smyckeskunst?

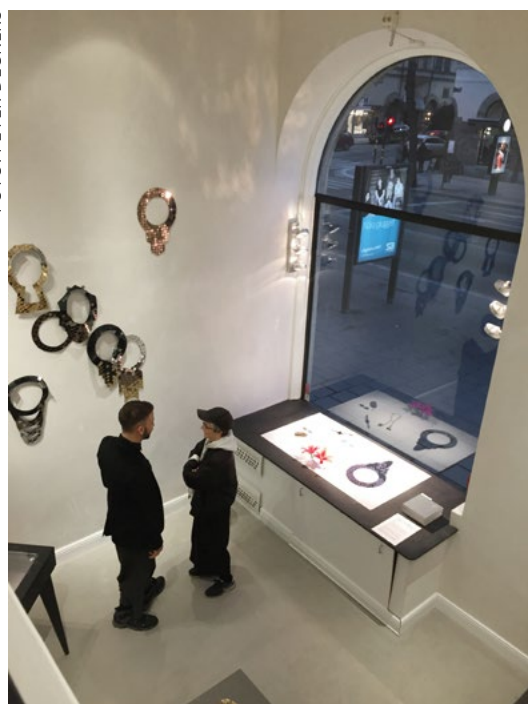
- Inom det som kallas smyckeskunst ser jag gråzoner som utvidgas allt mer. Gränsdragningarna är suddiga; kostym, performance, klädesplagg - allt får plats. Jag ser positivt på att gränserna mellan olika "fält" blir alltmer suddiga.

- Jag undersöker hur verktygsbältet används som symbol i olika sammanhang, för att ge bäraren en personlighet eller persona, som något som riktar in folk mot "så här ska du bete dig" i olika sociala rum, i genusstrukturer etc. Martin Timell och andra tv-personligheter använder verktygsbältet som rekvisita, som kostym, för att inträda en roll. Här finns en problematisk maskulinitet som är spännande att bryta ner, ifrågasätta och förändra; där mycket handlar om att vara kapabel, att "kunna", att styra och ställa, att fixa, laga, att vara dominant. Det är inte alltid problematiskt i sig självt, men det stänger ute sårbarhet, förmåga att lyssna, att be om hjälp och stöd från andra, och då blir det problem. De här strukturerna finns i flera olika maskuliniteter, jag har flera av dem i mig själv.

Det du gör är väldigt konceptuellt, du gör inte smycken för att de ska bäras och smyckeskunsten är - även om det blivit vanligare - inte vanlig att se på gallerier. Är det möjligt för dig att leva på din smyckeskunst?

- Jag lever helt på mitt ateljéarbete. Till stor del av offentliga konstuppdrag, och även försäljning av verk, utställningsarvoden och stipendier. Både jag och min fru är konstnärer/konsthantverkare på heltid och har jobbat hårt på att kapa alla hörn, att få det att funka att vara det och ha två barn. Det är inget överflöd. Men det går! ●

FOTO: PETER DECKERS

Sofia Björkman driver sedan 1999 Platina, ett galleri för samtida smyckeskunst i Stockholm.

SOFIA BJÖRKMAN: Inget mål att göra smycken som ska bäras

Sofia Björkman är smyckeskunstnär och driver sedan 1999 PLATINA galleri och studio. Hon drivs till stor del av det svårgreppade med smyckeskunsten; de flytande gränsdragningarna, att det är ett område som är svårt att definiera.

- Både vi konstnärer och vår publik har svårt att sätta ord på vad det är vi gör och vad vi ska kalla det. Men det faktum att det ställer så mycket frågor gör att jag tycker att det är spännande och intressant. Jag säger att jag arbetar med smyckeskunst och ser det som en egen konstart. Men jag kan absolut inte svara på var gränserna går. Många försöker putta in den i andra konstarter, som mode, design, konst... Smyckeskunsten hör inte riktigt hemma i något av de områdena, samtidigt som den gör det. I början hade jag mycket samarbeten med stylisterna etc., men det var svårt på grund av att smycket ofta hamnade som det sekundära, som en attiralj. Då är det enligt mig inte längre smyckeskunst. Mina bästa kunder väljer inte smycken efter tillställning eller kläder. Smycket kommer först.

I projektet *Body Brilliance* utforskar du smycket i relation till kropp och bärande.

- Många av mina projekt börjar med en fråga.

"För mig är smyckeskunsten mer relaterat till det intima. Det kan vara både privat och offentligt, men det har en koppling till människan som individ."

Sofia Björkman

Har någon sagt att något är på ett specifikt sätt ifrågasätter jag det för att komma på hur det är för mig. I *Body Brilliance* undrade jag om smycken handlar om den mänskliga kroppen och bärandet. För mig är det inte självklart. När börjar en kropp att vara en kropp? - är det vid huden, vid kläderna, vid tanken? Är tanken också del av kroppen?

Fick du nåt svar på frågan? Blev det fler frågor?

- Inga direkta svar och javisst, fler frågor, men jag blev mognare, har lättare att prata om det och lättare att förhålla mig till frågan. Jag ser smyckeskunst bland annat som en förlängning av tanken och vår person, som kommunikation och medel för att skapa en relation med det som är utanför oss själva.

- För mig är det inget mål att göra smycken som måste bäras. Det kan sluta med ett bärande men lika gärna i en utställning, en hängning på en vägg. Jag har arbetat en del med fotografi eller "icke-material", som ljus. Där finns inget att ta i, inget att bära. För mig är smyckeskunsten mer relaterat till det intima. Det kan vara både privat och offentligt, men det har en koppling till människan som individ. Smyckeskunsten har för mig också en mobil karaktär som är intressant, den kan röra sig i olika miljöer eftersom det ofta är något du kan ta med dig. Det kan rymma en tanke, ett koncept, en känsla, en materialitet eller ett

VERK

SOFIA BJÖRKMAN
What has the bird done?, 2015-2018.

FOTO: URBAN JÖRÉN

FOTO: MARGARETA BLOOM SANDEBÄCK

FOTO: MARGARETA BLOOM SANDEBÄCK

► förkroppsligande av någonting. Konst är sällan en enda sak och smyckekonst har många ingångar. **På Platina ställer du ut konstnärer från hela världen. Har du besökare både från konst- och modevärlden?**

– Ja, jag har besökare från många områden och de mer positiva reaktionerna kommer från modevärlden eller andra områden. Jag uppfattar ibland konstvärlden som begränsande, att det finns en rädsla för det som är ogreppbart. Jag vet inte vad det beror på men kanske har det att göra med rädslan att förlora det konstnärliga kapitalet.

– Kunder som jobbar inom konstvärlden köper oftare mer klassiska smycken än den mer gränsöverskridande smyckekonsten, vilket är helt ok

men också lite svårt att förstå. Det krävs tid, mod och engagemang att bryta vanor och normer.

Har konstvärldens "acceptans" gentemot smyckekonsten förändrats på något sätt de senaste åren?

Det går upp och ner. Det är också väldigt olika i olika länder. Jag upplever att det i Sverige finns en osäkerhet kring saker som inte är som de "borde" vara. Själv tycker jag att smyckekonstområdet har så mycket intressant att erbjuda. Den ställer så många frågor och det vore märkligt om det inte inom en snar framtid accepteras och uppmärksammas mer. Det finns tendenser mot att det börjar bli mer uppluckrat. Det är ingen självklarhet men allt har sin tid så jag tror att det är en tidsfråga. ●

CAROLINA GIMENO: Låter sina vägar gå mellan konst och mode-världar

Det fanns en tid då smycken var laddade med kraftfull symbolik och lika ofta bars av män och kvinnor. Smyckeskonstnären Carolina Gimeno beskriver den historiska förändringen som en trivialisering och nedgradering av dekoration i västvärlden.

– Jag har lagt mycket tid på att försöka förstå vad som hänt med smycken under människans historia. Vi har skapat smycken under nästan hela vår existens, men med åren har de förlorat sin kraftfulla symbolism och roll som mäktigt kommunikationsverktyg. Smycken har blivit något ytligt, kopplat till feminin estetik och fåfänga. I värsta fall är de bara en symbol för hur mycket pengar du har. Det handlar mest om att se snyggare eller trendkänslig ut, inte om att visa sin identitet, kommunicera var man kommer ifrån eller tror på. **Är det ett mål för dig att folk bär det du skapar?**

– Ett av dem, ja. Jag vill att mina smycken ska bäras och interagera med både kroppen och samhället. Jag har svårt att förstå varför konstsmycken ofta ställs ut i en steril, sjukhusliknande miljö, utan interaktion med eller närvaro av en mänsklig kropp. Var ska objektet leva? Jag ser det som ett antingen medvetet eller omedvetet beslut att

VERK

CAROLINA GIMENO
Portable pleasures, 2013-14.

FOTO: ORIOL MIRALLES

försöka göra det enklare för publiken att uppleva objektet som konst. Ett trick för att få folk att knyta an till konstvärlden. Men det bidrar också till förvirring.

Vad händer när dina smycken placeras på en kropp?

– Då öppnas gränsen för intimitet, för vad som får synas publikt. Det bryter din egen projektion av vad du vill vara. Jag ser smycken som ett redskap för kommunikation och förvirring, en apparat som får dig att börja tänka eller reflektera kring varför du bär det. Om personen som bär ►

SMYCKESKONSTNÄRER

VERK

CAROLINA GIMENO
Portable pleasures, 2013-14.
FOTO: ORIOL MIRALLES

VERK

CAROLINA GIMENO
Portable pleasures, 2013-14.
FOTO: ORIOL MIRALLES

”Det är väldigt få människor som bär pengarna, medvetenheten och kulturen i sig att veta att den här typen av smycken finns.”

Carolina Gimeno

föremålet har turen att omringa sig av folk som vågar interagera kan det starta en dialog. Men det kan också vara en tyst interaktion, att fånga någons uppmärksamhet.

Som med kläder?

– Genom att välja kläder väljer man en identitet utan att vara medveten om det. Man gör detsamma när man bestämmer sig för att addera smycken. Men jag tror inte att kläder har samma kraft som objekt, de ger inte samma information. Kläder har inte heller samma historiska överlevnad som dina smycken.

– Jag har både smyckeskunstnärer och skraddare i min familj, och arbetade under några år som

skodesigner för haute couture-märket Muñoz Vrandecic i Barcelona. Det finns en konstväg för smycken som inte alls är samma som inom modevärlden, men jag känner att jag har verktygen att välja och korsa båda vägarna om jag vill.

Vad är skillnaden?

– I modevärlden har du inte tillräckligt mycket tid att utveckla ett koncept. Du måste presentera en ny kollektion. Det gör att du måste arbeta snabbare. Inom konsten kan du utveckla din idé så länge det behövs. Vi har inte samma press att presentera nya koncept.

Men för att kunna leva på ditt konstsmuckeskapande - upplever du inte en press att presentera nytt för gallerier, museum etc.?

– Det finns en marknad för konstsmuckeskapande, men om man jämför med modevärlden är den väldigt liten. Det är väldigt få människor som bär pengarna, medvetenheten och kulturen i sig att veta att den här typen av smycken finns. Få är villiga att betala för den här typen av arbeten, köpa dem och bära dem.

– När jag besöker till exempel Munich Jewellery week tänker jag ofta på att jag skulle vilja se ett gifte mellan mode- och smyckesfälten. Där vill designers framhäva sin nördighet med material och tekniker de är ensamma om att kunna. Visst kan det vara imponerande med färdighet, men jag har svårt att förstå varför något ska produceras utan att kommunicera något starkt. Jag vill se fler folk från modevärlden på en sådan mäsas. Det är inte hälsosamt att hålla de här intressanta sakerna i en bubbla. I smyckesvärlden känner alla till varandras arbeten, men de presenteras sällan för en riktig publik. Det är som att det är fel att placera ett smyckeskonstobjekt i en modekontext. Som att det tar bort tyngd från objektets koncept. Men jag tror att det har mycket att göra med vilken typ av mode vi pratar om. Det handlar om hur du interagerar mellan fälten. Om du bara arbetar inom ”finkonstfältet” går många intressanta kopplingar förlorade. ●

Du har idéerna.
Vi har materialen.

10% rabatt till medlemmar i Konstnärernas Riksorganisation.

Använd rabattkod: **10KCK18**

www.konstnarernas.se

MEMORY MATTERS

Luis Camnitzer

Haroon Gunn-Salie

Kiluanji Kia Henda

Aslı Çavuşoğlu

Iman Issa

Ahmet Ögüt

Nidhal Chamekh

Titus Kapfar

Indrė Šerpytytė

SKISSERTAS MUSEUM

Finngatan 2, Lund / skissernasmuseum.se

4 OKT 2018 — 17 FEB 2019

Från tavla till tröja

Modeskapare har i alla tider älskat att förvandla konstnärers verk till plagg att ha på kroppen. Men vad får konstnären ut av att samarbeta med modevärlden?

TEXT: EMIL ÅKERÖ

1965 skapade Yves Saint Laurent sin kollektion baserad på modernistiska konstverk av Kazimir Malevitj och Serge Poliakoff, men det var de sex klänningarna inspirerade av Piet Mondrian som satte spår i modehistorien. Modeskapares användning av ikoniska konstverk och konstnärer i sina kreationer har länge varit en återkommande företeelse. För några år sedan kom till exempel modeföretaget Acne med en kollektion baserad på konstnären Hilma af Klints konst. Kollektionen lanserades 2013 i samband med den stora af Klint-utställningen på Moderna museet som sedan turnerade i Europa. Johan af Klint är aktiv inom Stiftelsen Hilma af Klints verk och berättar att samarbetet med Acne var en del i ett större projekt för att lyfta af Klint.

– Jag tror att Acnes medverkan framför allt gav ett intresse för Hilmas konst, säger han.

Men det kan vara problematiskt när kommersiella modeföretag använder konstverk som mönster på sina plagg, menar Carolina Brown Ahlund, lektor i konstvetenskap vid Uppsala universitet.

– Det kanske blir snygga plagg, men det

gagnar inte Hilma af Klints konstnärskap. Hennes konst ges en form och ett syfte som hon inte hade avsett. Den andliga dimension som hon ville förmedla med sin konst blir ju verkligen reducerad till motsatsen, till krass kommersialism. Jag misstänker att Acnekunden inte bryr sig så mycket om hennes konstnärskap eller vill bidra till att sprida kunskapen om hennes konst.

Carolina Brown Ahlund drar en jämförelse med museishoppar som säljer Monet-slipsar eller Mondrian-tröjor, vilket hon anser reducerar konsten till en grimas. Däremot gör hon skillnad på när mode inspireras av konst när helt nya mönster skapas.

– Mönster föds ur mönster och att ta avstamp i konstens färger och former när nytt skapas är en kreativ process med ett helt annat syfte än att plagiera eller förvanska. Sker det som ett samarbete mellan konstnär och kläddesigner så är det också en fortsättning på en månghundraårig tradition.

Ett sådant samarbete är underklä-

desmärket Björn Borg som anlidade den japanska konstnären Shinpei Naito för att ta fram en kollektion.

– Vi tycker det här samarbetet är ett tydligt exempel på hur konst och kommersiella produkter kan skapas idag 2018, säger Mija Nideborn, Design & Development Director på Björn Borg.

Mija Nideborn berättar att man på Björn Borg länge har följt Naitos utveckling och att förtjusta i hans uttryck och färgglada mönster.

– Det kändes som ett perfekt fit för Björn Borg, det blev också ett väldigt bra

”Jag ville lyfta en under-representerad historisk person som kämpade för att nå sina drömmar.”

I samarbetet med Lindex valde **Simon Dahlgren Strååt** att hylla Sveriges första kvinnliga OS-guldmedaljör Greta Johansson, som tog guld i samband med sommar-OS i Stockholm 1912.

Acne

Lindex

komplement till vår ordinarie kollektion. Om man hittar rätt i samarbeten kan det bli riktigt bra. Vi är väldigt nogga när vi ser till vilka samarbeten vi gör, vi vill gärna dela värderingar med våra partners och vill också att det ska vara givande för bägge parter.

Ett annat exempel är kläddedjan Lindex projekt *Art meets Fashion*, en exklusiv kollektion som släpptes i samband med internationella kvinnodagen 2018, där modeföretaget samarbetade med åtta unga konstnärer vars verk blev till kläder och accessoarer. En av konstnärerna var Simon Dahlgren Strååt som dock ser en viss skillnad på samarbetet med Lindex och Yves Saint Laurents kollektion.

- I *Art meets Fashion* skedde samar-

betet med unga, oetablerade konstnärer. Säljpunkten låg i dialogen mellan konst och design, snarare än att kapitalisera på historiska konstnärsnamn och dess varumärken. För mig var det ett processbaserat och lustfyllt projekt som gav arbetstillfällen till åtta unga konstnärer och gynnade ett ideellt initiativ.

Samtidigt kan Simon Dahlgren Strååt hålla med i Carolina Brown Ahlunds kritik, och anser att om någon annan kommersialiserar ett konstverk på ett sätt som konstnären inte varit införstådd med riskerar det att leda till en exponering ihop med budskap som degraderar konstnärens konstnärskap.

- När ett världsberömt namn tas in för att pryda en lyxig handväska, är det för

Beträffande samarbetet mellan Acne och Stiftelsen Hilma af Klints verk, menar **Johan af Klint**, som då inte var aktiv inom styrelsen:

”Jonny Jobansson var en mycket professionell designer att jobba med. Framför allt gav Acnes medverkan också ett intresse för Hilmas konst.”

FOTO: PRESSBILDER

Shinpei Naito jobbar med expressiva mönster, inspirerade av naturen. I kollektionen för Björn Borg tog han avstamp i den svenska sommarnatten.

”För mig är Sverige som ett fantasiland, en mystiskt plats. Det blå blomstermönstret är inspirerat av midsommarnatten, med månskenet som lyser över ängen medan blå blommor sakta singlar genom luften.”

Björn Borg

att ge konsumenten en bekant knypunkt som konsumenten antagligen är nyfiken på och vill komma närmare. Jag undrar vad Van Gogh hade tyckt om att se sina solrosor på iPadfodral, knästrumpor och kaffeunderlägg? Kanske hade han mått bra av det ekonomiska stöd det hade givit honom, kanske hade han levt längre men fastnat i att göra produkter till musei-

shopen istället för konst till museihallarna, vem vet? Men om en konstnär tar ett aktivt beslut att delta i en kreativ process med en modedesigner, finns alla förutsättningar för att det blir ett bra samarbete. ●

Lindex och Acne har avböjt att medverka i artikeln.

Förmodligen den bästa akrylfärgen i världen!

Finns i följande specialbutiker:

Arthouse Karlstad, Hööksgatan 20, 652 29 Karlstad, website: www.arthousekarlstad.se/Drewex AB, Slussgatan 10 B, 211 30 Malmö, website: www.drewex.se/Gredelin Konstnärshandel AB, Hospitalsgatan 16, 602 27 Norrköping, website: www.gredelin.se/Hamarö Ramverkstad, Västra Takene 224, 663 91 Hammarö, website: www.hammaroram.se/Konstnärernas Centralköp, Fiskargatan 1, 116 20 Stockholm, website: www.konstnarernas.se/Matton Stockholm, Luntmakargatan 66, 103 69 Stockholm, Första Långgatan 26, 413 28 Göteborg, Stora Nygatan 24, 211 37 Malmö, website: www.mattonbutiken.se/Nyborg Jagare AB, S:t Andreas Väg 53, SE 263 57 Höganäs, tel: 070 4926007/Screentec AB Elektravägen 18, 126 30 Hägersten, tel: 08-744 4070, www.farg.nu/Stens Gasmästerei, Lasarettsvägen 5, 668 40 Bäckefors/Zinkvit Konstnärsmaterial, Aspenåsvägen 10, 755 91 Uppsala, website: www.zinkvit.se/Kreativa AB, Kungsgatan 58, 111 22 Stockholm, tel: 08-54515560/Konstnärshandeln Jordi, Bysistorget 8, Hornsgatan 80, 118 21 Stockholm, website: www.konstnarshandelnjordi.se/Crevia Bygg & Design AB, Våxhusvägen 7, 395 87 Läckby, website: www.crevia.se

GOLDEN
ARTIST COLORS®

VERK

CLAES HAKE
Wall Street, 2012.
Pilane, Tjörn.

FOTO: PETER LENNBY

Trendsättare

Vad är det som gör att en tidigare eftertraktad konstnär plötsligt inte får några uppdrag? Vem bestämmer vilken konst som gäller i det offentliga rummet? KONSTNÄREN har pratat med fyra aktörer på konstfältet om trender.

TEXT: OLLE NIKLASSON

Claes Hake står och tittar på en av sina stora stensulpturer utanför ateljén. Han skuggar med vänsterhanden över ögonen för att stänga ute solen och kunna fokusera bättre. Det finns en spricka i stenen uppe i övre högra hörnet. Träfundamentet har expanderat och dragit isär stenen och nu funderar Hake på hur han ska limma ihop sprickan.

Är den beställd, har någon köpt den, ska den iväg nånstans? frågar jag.

– Nä... svarar Hake, utan att ta blicken från sprickan. Han gör så. Svarar enstavigt. Ibland inte alls.

Ateljén är en gammal panncentral på före detta Eriksbergs varvsområde. Runt ateljén står fyra färdiga och ett dussin isärplockade skulpturer. I sommar har Claes Hake ställt ut i Katrineholms konsthall och det finns en sedan länge planerad utställning hos Wetterling Gallery i Stockholm, men utställningar hör till undantagen, och förutom ett litet fåtal samlare i USA och Sverige bygger Hakes konstnärskap på offentliga uppdrag. Det första för HSB i Göteborg 1969 och sedan dess har hans stensulpturer blivit en så välbekant del av det offentliga rummet att stora skulpturer i sten associerats med Claes Hake oavsett upphovsman. Framgångarna har heller inte varit begränsade till Sverige. Under nittioalet arbetade Claes Hake både

VERK

CLAES HAKE
Archipelago, 1990.
Lindholmen, Göteborg.

FOTO: JÖRGEN STRÖM

FOTO: OLLE NIKLASSON

” Jag har hört att Statens konstråd ignorerade mig för att de trodde att jag hade så mycket jobb ändå. Jag var väl styv i korken. Det ska man inte vara.”

Claes Hake

i Danmark och USA, och fram till 2010 hade han både ateljé och bostad på Manhattan. Men att han överhuvudtaget sökte sig utomlands berodde på att han under en period såg de svenska uppdragen krympa efter ett par framgångsrika decennier.

Var det överexponering?

– Vet inte. Kanske. Jag har hört att Statens konstråd ignorerade mig för att de trodde att jag hade så mycket jobb ändå. Jag var väl styv i korken. Det ska man inte vara.

Hake har också varit produktiv. Under den mest intensiva perioden hade han fem assistenter på projektbasis som kunde göra fem skulpturer på tre månader.

Idag har Claes Hake inga assistenter. Och inga jobb.

– Jag tror jag har gjort tolv-femton intresseanmälningar de senaste tre åren

och jobbat som fan med skisser och modeller men inte fått ett enda jobb.

Själv säger han att han inte analyserat situationen närmare utan mest konstaterat att det är så det förhåller sig, men Claes Hake är en äldre man som arbetar med stora, tunga, platskrävande material. Man kan argumentera för att den kombinationen inte är den mest trendiga i dagens konstklimate.

– Att jag jobbar med sten beror på att man kan göra relativt stora saker rimligt billiga. En brons för samma pengar blir ingenting. Att jag är man tror jag faktiskt inte har varit någon nackdel. Inte för att jag har funderat så mycket på det men till helt nyligen har det varit män som styrt konstlivet.

Statens konstråd har för 2019 ett anslag på 43 miljoner kronor för gestaltningsuppdrag och inköp av färdiga konstverk, så kallad löskonst, vilket gör myndigheten till den största aktören när det gäller offentlig konst i Sverige.

När Magdalena Malm 2012 tillsattes som direktör för myndigheten kom hon från en roll som konstnärlig ledare för MAP, Mobile Art Production, en curator-driven organisation som producerade och visade samtidskonst utanför de traditionella konstrummen. Det var en rekrytering som innebar en tydlig kursändring för konstrådet.

– När jag började var uppfattningen att offentlig konst var ett fast objekt på en byggnad vilket är en extrem begränsning. Jag ville att allt i det offentliga rummet skulle kunna kallas offentlig konst: installationer, performance, interventioner – vad som helst.

Inte bara synen på offentlig konst förändrades med den nya direktören, också arbetsbeskrivningarna skulle bytas ut. Traditionellt hade konstrådet haft projektledare vars uppgift i princip var att se till att de beställda verken blev av. Nu skulle man ta en större curatorroll, dels för samarbetet runt verken men också för att få bättre möjligheter att försvara den konstnärliga visionen genom de komplexa processer ett offentligt verk går igenom. Kanske slentrianmässigt har ▶

relevant. Förr kunde den offentliga konsten ses som ett sätt att få ihop till sin försörjning, och det ska det fortfarande vara, men den ska också vara en plats för jätteintressanta konstnärliga utforskningar. Det måste finnas ett utrymme för att inte bara leverera säkra kort.

Roger Simonsson är konstkonsult på Konstnärscentrum Syd, som 2017 hanterade ett femtiotal gestaltungs-uppdrag och en enprocentsbudget på 15 miljoner kronor. KC Syd förmedlar uppdrag för skolor, förskolor, äldreboenden och kommunala fastighetsbestånd och platser: bostadsområden, träningshallar, torg och rondeller. Som konsult för en konstnärorganisation har Roger Simonsson helt andra förutsättningar än Statens konstråd.

– Vi har ju inga egna pengar utan måste förhandla för varje uppdrag. Beställaren bestämmer ju vad de vill ha och det gör det mycket svårare för oss att få igenom ett projekt jämfört med Statens konstråd som kommer och erbjuder något.

Det påverkar naturligtvis också urvalet, och Roger Simonsson nämner som exempel Goldin+Sennebys *Evig anställning*, det vinnande förslaget för Västlänkens Station Korsvägen.

– När du är i Alvesta och ska göra ett

FOTO: RICARD ESTAY

”Jag har öppnat upp den offentliga konsten för mer samtida konstnärskap, fler uttryck och för att göra den mer relevant.”

Magdalena Malm, direktör Statens konstråd

VERK

ALEXANDRA PIRICI
Arbetets monument, Norrmalmstorg, 2016.

FOTO: RICARD ESTAY

den offentliga konsten också betraktats som att den har fler begränsningar än gallerikonsten men här vill Magdalena Malm vidga perspektivet.

– Att konsten som visas på gallerier ska gå att sälja är ju en mycket stor begränsning av den konstnärliga friheten som vi nästan aldrig talar om.

Genom enprocentsregeln och ett ökat byggande har Statens konstråd fått ett jämförelsevis stort manöverutrymme men Magdalena Malm menar att resurserna skulle kunna bidra till en bättre och mer dynamisk konstscen om det offentliga rummet också kan vara en plattform för konstnärer som inte arbetar med permanenta verk. Den nyordningen har inte bara omdefinierat vad offentlig konst är och vilka konstnärer som fått tillgång till den nya arenan, det finns röster som menar att Magdalena Malm har dömt många traditionella målare och skulptörer till arbetslöshet i sitt kölvatten.

– Det kan hända att det skett en viss förskjutning, ja, men tidigare har en ganska stor grupp konstnärer inte haft några resurser alls och då varit utan försörjningsmöjligheter eftersom deras konst inte är samlingsbar på samma sätt som måleriet är. De konstnärerna hade nästan ingen supportat tidigare.

Att Magdalena Malm därmed skapat en ny trend inom svensk offentlig konst vill hon däremot inte gå med på. Hon föredrar att istället framhålla konstnärerna som de största trendpåverkarna och nämner bland annat konstnären Johanna Gustafsson Furst i sammanhanget. Sin egen roll vill hon placera på ett annat plan.

– Jag har öppnat upp den offentliga konsten för mer samtida konstnärskap, fler uttryck och för att göra den mer

bostadsområde går det inte att komma dragandes med någon processkonst. Så är det bara.

Roger Simonsson har lång erfarenhet som konsult och har sett flera trender komma och gå. Just nu ser han mycket fotografiskt måleri, vilket han tror inspirerats av Karin Broos, samt att allt fler i Klara Kristalovas efterföljd arbetar med djur och fantasifigurer i keramik. I likhet med Magdalena Malm är hans uppfattning att det är i konstnärsledet trender skapas men att han som konsult också är bidragande liksom beställaren som i slutänden gör sitt urval.

– Konsulterna följer ju flödet i de trender som finns. Det är väldigt lätt att haka på en trend men desto svårare att gå vid sidan. Där måste man som konsult vara stark.

Roger Simonsson nämner ett uppdrag i Växjö där han vid sidan av tre betydligt mer namnkunniga konstnärer gav ett uppdrag till Thomas Franzén, en äldre, lokal Växjökonstnär, som inte lämnat in en intresseanmälan i hela sitt liv. Simonsson var övertygad om att Franzéns uttryck skulle bli det bästa för platsen.

Men att gå vid sidan av trender och popularitet kan också innebära mer handfasta överväganden för konsulten menar Roger Simonsson.

– Vet jag att en framgångsrik konstnär har väldigt många eller stora jobb, säg en tunnelbanestation eller liknande, då är risken stor att man inte får en bra skiss ens – jag har varit med om att få rena skräpet flera gånger, och där rekommenderar jag alltid att man väljer någon annan som lägger hundra procent på både skiss och uppdrag. Man vet aldrig säkert, men chansen är större att man får ett bättre resultat.

Ciléne Andréhn som driver galleriet Andréhn-Schiptjenko tillsammans med Marina Schiptjenko vill helst inte använda ordet trend eftersom hon läser in något kortsiktigt och modebetonat i uttrycket.

– Jag ser istället olika strömningar som ändras över tid. Konsten finns ju inte

VERK

THOMAS FRANZÉN
Betongrelief i matsalen i Per Lagerkvistskolan, Växjö, 2017.

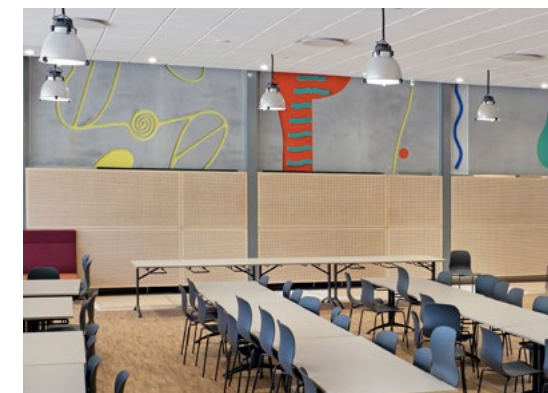

FOTO: ÅKE HNILSSON

VERK

GOLDIN + SENNEBY
Evig anställning, skiss, 2017.
Visualisering av Anna Heymowska

”Det är väldigt lätt att haka på en trend men desto svårare att gå vid sidan.”

Roger Simonsson, konsult Konstnärscentrum Syd.

i ett vakuum utan förändras som allt annat i samhället och självklart gäller det också den offentliga konsten.

Ciléne Andréhn ser tre huvudfaktorer som färgat den offentliga konsten de senaste decennierna. Det första är globaliseringen som tydligt visar sig i att utländska konstnärer numera får uppdrag av Statens konstråd. Nummer två är privatiseringen, som slagit igenom även i den offentliga konsten, där flera beställare använder sig av konsultföretag som KiWi (Ulf Kihlander och Martin Wickström) eller Ann Magnusson.

– Där ser man att flera typer av aktörer kommit till inom den offentliga konsten. Tidigare var det mesta som ...typ Televerket.

Det tredje är att samhället blir mer heterogent. Ciléne Andréhn drar paralleller till att fältet breddas och att

► konstnärer som arbetar med material som performance får ta plats i den offentliga konsten.

Andréhn-Schiptjenko har lite av en mellanställning i näringskedjan i och med att de agerar som konsulter och samtidigt genom sin galleriverksamhet representerar ett antal konstnärer. Carin Ellberg, Jacob Dahlgren, Katarina Löfström och Cajsa von Zeipel har alla gjort offentliga verk och hör till galleriet men Ciléne Andréhn menar att det aldrig har påverkat Andréhn-Schiptjenko i konsultrollen.

– När vi gör uppdrag anlitar vi också konstnärer som vi inte representerar. Annars hade vi ju inte varit trovärdiga.

Ciléne Andréhn pekar på två viktiga faktorer i urvalet. Först det som ligger i själva uttrycket.

FOTO: PRIVAT

”Beställarna har helt galna uppfattningar om vad de kan få för pengarna.”

Ciléne Andréhn

– Man ska komma ihåg att när man visar konst i ett offentligt rum så visar man den för folk som inte på något vis har bett om det och det gör ju också att det finns många konstnärskap som går bort eller att uppdraget kräver en så stor anpassning att konstnären helt enkelt inte vill.

Men också att erfarenheten spelar in och kan förklara varför vissa namn oftare förekommer i offentliga sammanhang.

– Ju mer erfarenhet en konstnär har desto lättare blir det att genomföra projektet och då är det klart att beställare känner sig tryggare jämfört med att ge det till ett helt oprövat namn, särskilt när det rör sig om stora projekt med mycket pengar inblandat och om verken ska vara permanenta. Då blir det lätt så att vissa konstnärer får många uppdrag.

Andréhn-Schiptjenko arbetar både med privata och offentliga uppdragsgivare. Ciléne Andréhn berättar om kortare beslutsvägar och spetsigare val på den privata sidan, men hon lyfter också upp hur bristande kunskap hos en del beställare drabbar konstnärer i slutändan.

– Vi ser ju uppdrag från kommuner som vill ha in förslag som får kosta 375 000 kronor för typ 150 kvadratmeter utomhus som ska kunna sittas på och lekas på och som inte ska vara farligt och tåla graffiti, regn och datten och datten, och pengarna ska inkludera all produktion och arvode.

Ciléne Andréhn drar efter andan.

– Beställarna har helt galna uppfattningar om vad de kan få för pengarna och tyvärr tackar många konstnärer ja för att de vill göra det här avtrycket i offentligheten. Men det blir ju inte en spänn kvar till konstnärens ersättning för allt går till produktion. Det gör mig arg när konstnärer på det här sättet blir utnyttjade i offentliga sammanhang.

VERK

CAJSA VON ZEIPEL
Pretty Vacant, 2012.
Mood gallerian, Stockholm

FOTO: PETTER LEHTO

Claes Hake går omkring i det stora ateljérummet. Han stannar vid ett bord där material till en planerad bok ligger. Varje uppslag har en stor, grov teckning på ena sidan och ett litet foto på en stor skulptur på den andra. Han pratar om rytmen, om att ställa former mot varann och hur skulpturen i sin monumentalitet egentligen inte är viktigare än teckningen.

– Det är ett sätt att hålla sig igång nu när det är lite down hill, men jag har tänkt på den här formen i tio-femton år och säkert gått igenom 2000 diabilder.

Upplagan är planerad till femhundra böcker och kommer att kosta Claes Hake 300 kronor per bok i produktion. Det blir 150 000 kronor.

– Säljer jag en skulptur genom boken är det bra. Risken är förstås att jag inte säljer nånting.

Det är hursomhelst en väldigt dyr reklamkampanj för en konstnär, säger jag, och Hake svarar.

– Skulpturer är inte billiga de heller.

Mitt i meningen blir Hake full i skratt. Som om han i stunden blev medveten om innebörden i det han precis sagt. ●

Du behövs nu!

**Skriv under
konstuppropet
till kulturministern.**

**Ju fler röster desto
större påverkan!**

www.kulturvalet.se

HILMA AF KLINT: De tio största nr 7. "Mannaåldern", 1907.

Ylva Snöfrid & Diana Orving

KONSTNÄRENS KLÄNNINGAR

En designer och en konstnär om sina besläktade konstnärskap och sin upplevelse att arbeta tillsammans under några heta sommarveckor i Aten.

FOTO: RODRIGO MALLEA LIRA

Ylva Snöfrid

Sedan 2016 har jag konstant arbetat på ett holistiskt konstverk i Aten (som inte blivit publikt än) *The Painter's Studio in the Shadow World*. Det är en plats och ett livsätt där jag bjudit in olika människor att delta, dels som betraktare men också som medverkande. Den här platsen innehåller alla livsdelar och är ritualiserad i sitt upplägg. Jag försöker hitta en egen ordning som bygger på konstverkets egna förutsättningar. I den här världen äter vi på målningar och sover på målningar. Mina döttrar Sibylla och Xenia är medskapare, genom sin kreativitet och hemskola, där de utför olika uppgifter och skapar konstverk. Rodrigo Mallea Lira, min livspartner, bygger möbler och säljer konst (han är gallerist för det experimentella galleriet Fruit and Flower Deli som just nu är baserat i *The Painter's Studio in the Shadow World*). Vi har haft middagar där vi bjuder in olika gäster som på ett sätt också blir delaktiga i hur de reflekterar kring och upplever konstverket. Jag har också bjudit in olika personer att bo och arbeta tillsammans med mig i konstverket, intuitivt ►

VERK

YLVA SNÖFRID
The Painting Dresses (arbete i process) i
samarbete med Diana Orving, 2017.

The Painter's Studio in the Shadow World
(arbete i process) 2016-.

och förutsättningslöst. Diana Orving är en av dem. Jag hade en ide om att kläderna som konst med mina målningar som centrum skulle bli ett performativt verktyg. Att kläderna skulle vara en del av min egen rörelse mot varumärkesbygge och varumärket som begrepp – alltså att allting inte är konsumtion, utan allting kan istället vara konst. Diana har jag känt väldigt länge och vi har samarbetat tidigare. Hon har en begåvning i det hon gör, hon är i sömnanen och tygkonstruktionen på ett alldeles speciellt sätt. Hon förhåller sig på ett liknande sätt till sitt medium som jag gör till mitt. Det är ett språk och hon kan styra det och det gör hon med lätthet. Hon har precis som jag valt att gå sin egen väg. På ytan är ett sådant statement lätt att göra, men i verkligheten är det mycket komplext. Marknaden jobbar emot en för den kan inte identifiera nyttan av ens oberoende av den, och den kan inte konsumera en. Vår process var väldigt intuitiv och fysisk, jag visade henne Atens tygkvarter, och vi jobbade hela nätterna och hela dagarna, och vi förlängde hennes resa, vi gick vilse men båda var rationella och tillslut nådde vi fram, där måleriet och själva tyget och konstruktionen möttes, där det blev ett andrum och en lek på samma gång. Sista fasen av vårt arbete är ännu inte slutfört, alltså mitt sista steg i måleriet på de målningar som är sydda på klänningarna. Jag har klippt dem och Diana har sytt fast dem. Men ritualen skall slutföras och konstverket fullbordas och kanske visas som en ritual eller som färdiga konstverk. ●

”Jag hade en ide om att kläderna som konst med mina målningar som centrum skulle bli ett performativt verktyg.” Ylva Snöfrid

FOTO: RODRIGO MALLEA LIRA

Diana Orving

Jag känner ett starkt släktskap med Ylva, det är som att vi måste göra det vi gör. Vi delar en stark, nästintill orubblig tro på vår egen förmåga och vårt uttryck, en drift att med blick, hand, kropp och material låta våra visioner materialiseras om det så bara är inför oss själva, i egna rum där ingen ser. Den egna relationen till konstnärskapet får sätta agendan snarare än omvärldens trender och förväntningar.

Återkommande teman som jag kan se i både mitt och Ylvas arbeten är repetition, improvisation, intuition. När jag iakttagit Ylva genom åren är det som att hon genom sitt arbete frambesvärjer sin kropp, minnen, liv, allt förhöjt. Det är både motiv och avbild, ibland i omvänd ordning. De tio klänningarna blir en förhöjd kostym åt Ylva Snöfrid.

För mig är det repetitiva i kombination med improvisation en slags ritual för att nå djupare förståelse, lära känna mina egna bilder, teman och min riktning. Så tänkte jag även med klänningarna, en förlängning av Ylva i möte med min hand och uttryck.

Vi försökte till en början formulera vad vi skulle göra, men det var först när vi började lita på den mer intuitiva, ordlösa processen som projektet fick kropp och riktning. Vi letade runt bland tyglager i Atens textildistrikt och hamnade av en slump i den mest fantastiska källarbutik, helt oansenlig och osynlig från

”Varje klänning draperades direkt på Ylvas kropp, nålades, klipptes upp och träcklades för hand i nattliga arbetspass.” Diana Orving

gatan. Butiken hade drivits av samma familj i generationer och bland de överfulla hyllorna hittade vi helt otroliga tyger, bland annat en ljus sidenorganza tillverkad i Italien på 60-talet.

Eftersom jag oftast arbetar ensam sker mina val ofta i tysthet men det finns alltid något slags dualism i det jag gör. Motsatsförhållanden som balans och obalans, motstånd och följsamhet, skydd och sårbarhet, lätthet och tyngd, repetition och spontanitet.

Jag ville ha en sträng princip som initierade konstruktionen och arbetade fram en formel där en kvarts cirkel med dimensioner anpassade efter Ylvas kropp utgjorde grunden.

VERK

YLVA SNÖFRID
Bild från *The Painter's Studio in the Shadow World* (arbete i process), 2016-.

Blocks (arbete i process) i samarbete med Xenia, Sibylla och Rodrigo Mallea Lira, 2016-.

Ylva Snöfrid with Mask After the Transmutation Ritual (nr. 3), 2017.

Father Paris 1967, with Wisdom Tooth and Mirrored Wisdom Tooth, diptyk 1/2, 2016-17.

Ylva Snöfrid with Mask After the Transmutation Ritual (With Red Coat) (nr. 4), 2017.

The Painting Dresses (arbete i process) i samarbete med Diana Orving, 2017.

Chair, Variation 3, 2017, konstruktion och utförande i samarbete med Rodrigo Mallea Lira.

Mirrored Spring, Snöfrid Et Les Contre Espaces, Tipi, 2017.

Vi talade om vad ett plagg bejakar eller motverkar för rörelser och impulser hos sin bärare och hittade en form som var bekväm för henne att röra sig i och måla i. Armarna lämnas fria, hela klänningen balanserar på en enda tunn tråd som löper diagonalt över Ylvas ena axel.

Det var så oerhört varmt i Aten under de veckor jag var där. Luftkonditioneringen var ur funktion i rummet där jag sydde så vi var båda halvnakna, vilket i sig leder till en rätt speciell och intim arbetssituation som kräver tillit. Varje klänning draperades direkt på Ylvas kropp, nålades, klipptes upp och träcklades för hand i nattliga arbetspass. Den cirkelformade målarduken utgör centrum i tio närbesläktade men ändå helt olika versioner.

När de hänger på väggen är de fortfarande någon slags blinda cykloper som kommer att få sin blick när Ylva målar fram motivet på de ännu tomma dukarna ●

YLVA SNÖFRID är konstnär bosatt i Stockholm och Aten. DIANA ORVING är modeskapare och konstnär baserad i Stockholm. Hon driver sedan början av 2000-talet ett klädmärke under eget namn.

SÅ KLÄR SIG EN *konstnär*

Under 1900-talet var konstnärsmodet ett slags motståndets estetik som markerade mot borgerligheten och den politiska makten. Attribut som baskern och den randiga tröjan skapade också tillhörighet i konstnärskretsar. Vilka klädkoder finns i konstvärlden idag?

TEXT: ALEXANDRA SUNDQVIST ILLUSTRATION: DENNIS ERIKSSON

Sedan modernitetens, borgerlighetens och städernas framväxt under 1800-talet har konstnären revolterat mot etablissemanget genom sina klädval. Med sin excentriska, ibland medvetet ovårdade, klädstil tog 1900-talskonstnären avstånd från borgerliga ideal och medelklassens livsstil. I *Bohemians: The Glamorous Outcasts* (2000) skriver modehistorikern Elisabeth Watson; ”få bohemer kom från arbetarklassen eller från proletär bakgrund”. Bohemen var huvudsakligen en person ur borgerligheten som revolterade – och i detta rebelliska avsteg spelade klädstilen en betydande roll.

Kläder är inte bara ett skydd mot väder och vind, konstaterar Philip Warkander, författare och filosofie doktor i modevetenskap vid Lunds universitet. Plaggen en person bär är också ett sätt

att kommunicera identitet och tillhörighet.

– Funktion och symbolik är därmed sammanflätade, säger han och hänvisar till Elisabeth Watson för att beskriva 1900-talskonstnären och historien bakom nyckelplaggen i främst den europeiska modernistens garderob.

– När grunden lades till det som kom att bli medelklassens stil – hel, ren och proper – utvecklades inom konstnärliga kretsar ett slags motståndets estetik, där konstnären klädde sig mer ovårdat, gränsöverskridande och liksom i kontrast till borgerliga ideal. Bilden av 1900-talskonstnären som just bohemiskt ovårdad, med slitna skor, kläder som inte riktigt passar, och ofta med en klädstil som väcker uppmärksamhet har alltså på många sätt varit en metod för att markera att man tar avstånd från borgerliga ideal och en medelklassig livsstil, säger han. ▶

FOTO: THOMAS KLEMENTSSON

Julian Schnabel

FOTO: IBL

Siri Derkert

FOTO: TT BILD

VERK

LINNÉA SJÖBERG
Facing Strategy, 2011. Bilden är en del i projektet *GTD4S810* där konstnären under ett och ett halvt år klädde sig som en "affärskvinna".

Att bära basker som Siri Derkert eller klä sig i randiga tröjor som Pablo Picasso var en motståndshandling och ett sätt att visa sympati för lägre samhällsklasser. Samtidigt skapade attributen tillhörighet i konstnärskretsar.

– Den randiga tröjan var del av en sjömansuniform som fungerade som inspiration för Coco Chanel, som därmed gjorde den till ett modeattribut. På så vis blev den en trend i Frankrike, vilket ledde till att fransmän som Jean-Paul Sartre och Pablo Picasso (spanjor boende i Frankrike) började använda den till vardags. När bilder av intellektuella och konstnärliga ikoner som dessa spreds blev den randiga tröjan ett slags kod för att tillhöra den grupp som exempelvis Picasso ansågs representera, säger Warkander och tillägger;

– Notera kopplingen till sjömän, som alltså återigen inte är en borgerlig grupp. Därmed finns det ju ursprungligen ett motstånd mot det borgerliga, även här. Gällande baskern finns det också ett slags motstånd mot etablissemang som kärna – baskern var bondens plagg, så att klä sig i basker var att visa sympati med lägre samhällsklasser, snarare än att imitera den politiska maktens klädspråk.

Philip Warkander menar att detta estetiska motstånd ger ekon i konstvärlden även i dag, men att de är betydligt mer subtila än i exempelvis 1960-talets franska konstnärsparnass. Han konstaterar också att en konstnärskläder hjälper till att befästa trovärdigheten i dennes yrkesroll, i en bransch som till stor del bygger på nätverk och nätverkande. Ibland står kläderna i direkt korrelation till konstnärskapet, dess estetiska och teman.

– Jag skulle nog säga att det fortfarande finns en idé om att inte klä sig som det etablerade etablis-

semanget, vilket exempelvis konstnären Linnéa Sjöbergs verk *GTD4S810* undersökte på ett intressant vis. Det handlar i grunden om att markera skillnad och distans, men i och med att maktens klädkoder idag är mer informella har också det här motståndet blivit mer subtilt.

En som lagt stor möda vid att avkoda konstvärldens klädhierarkier och förhållande till mode är kostymören Sofie Krunegård, som arbetat med kostymerna i regissören Ruben Östlunds prisbelönta film *The Square*. Hon ägnade sig åt, vad hon beskriver som, "ett enormt googlande" och "plöjande av hundratals artists talk på Youtube".

I arbetet med att exempelvis fånga essensen av huvudkaraktären Christian (Claes Bang), museichef på det fiktiva X-Royal Museum, studerade hon chefer på en rad europeiska och amerikanska konstmuseer – däribland Moderna Museets Daniel Birnbaum. Men mest inspirerades hon av Glenn D. Lowry, chef på MoMa i New York.

– Glenn D. Lowry har en klassisk stil med utmärkande detaljer. Han bär ofta scarf, excentriska och markerade glasögon, färgade strumpor – och

"Baskern var bondens plagg, så att klä sig i basker var att visa sympati med lägre samhällsklasser."

Philip Warkander

DAGENS OUTFIT FYRA KONSTNÄRER OM SIN STIL

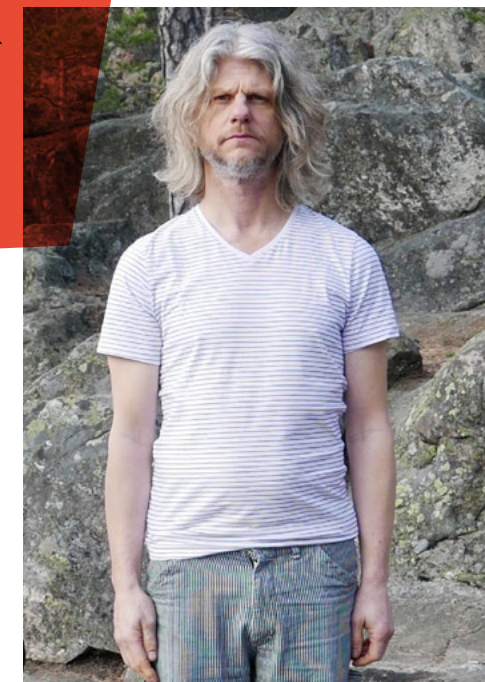

FOTO: JACOB DAHLGREN

JACOB DAHLGREN

Hur skulle du beskriva ditt sätt att klä dig?

– Ganska alldagligt, jeans och t-shirt. Det som skiljer mig ifrån andra människor är att jag alltid har en randig t-shirt. Sedan 2001 har jag endast burit randiga tröjor vilket jag kommer att fortsätta med resten av mitt liv. Jag ser dessa tröjor som abstrakta målningar. I min samling har jag numera över 1400 tröjor. Garderoberna hemma är urvuxen så numera har jag ett rum i min studio där jag förvarar tröjorna. De är dokumenterade i ett digitalt arkiv där jag har all info om tröjorna – så som var och när de är inköpta, pris, storlek samt märke.

Vad har din klädstil för relation till din konst?

– Vanligtvis bestämmer jag inte själv vilken tröja jag ska bära, det bestäms av olika gästkuratorer som

en digitalklocka, vilket jag har märkt är en stor grej bland museichefer. Vissa av dem är mer low key i sitt klädval, men jag ville att Christian skulle kännas lite internationell, säger hon.

Vidare konstaterar Krunegård att de kuratorer hon inspirerats av, däribland Hans-Ulrich Obrist och Sir Norman Rosenthal, ofta har urvattnade färger i sina kläder och kostymer. Bland konstnärer är klädvalen betydligt mer brokiga.

– Det finns några olika grupper med gemensamma nämnare. En väldigt framträdande grupp är en medelåldersman med mörkblå eller svarta jeans, svart skjorta, färgglada sneakers och klocka. Armbandsklockan är gravt överrepresenterad i yrkesgruppen. Det gäller både konstnärer och konstvärlden överlag, säger hon.

Dominic West, som spelar *The Squares* största manliga konstnärsego Julian, har en verklig stilförebild och förlaga i sin namn – den amerikanska konstnären och filmregissören Julian Schnabel.

– Under min research såg jag ett artist talk med Julian Schnabel från Art Basel Miami, där han var så vidrig mot museichefen Bonnie Clearwater. Hon pratade tyst, varpå han tog mikrofonen och sa; "Can anybody hear her?" Han bara fortsatte så under hela intervjun. Det var så sjukt, berättar hon.

– Jag visade klippet för Ruben, och han bestämde sig för att det här måste bli en scen. Jag kopierade i princip Julian Schnabels kläder – sidenpyjamas, dubbelknäppt kavaj, Vans och svarta glasögon med gult glas. Medan Annica Liljeblad, som intervjuar West i filmen, har samma kläder som Bonnie Clearwater. Man kan säga att olika karaktärer kommer till på olika sätt, säger hon. ●

får välja ut randiga tröjor ur min samling för en specifik period. Detta ser jag som en utställning, där jag varje dag tar en bild av mig själv som jag lägger ut på Instagram tillsammans med titeln på utställningen samt en eventuell text. Projektet blir en slags underkastelse: att underkasta sig formen, samtidigt blir det ett levande verk där konsten möter omvärlden. Jag ser mina tröjor som levande målningar som rör sig i världen.

Finns det konstnärer som har inspirerat din klädstil?

– On Kawara, Roman Opalka och Daniel Buren.

Projektet går att följa på instagram: [jacob_dahlgren](https://www.instagram.com/jacob_dahlgren). ▶

ENKÄT DAGENS OUTFIT

KATJA PETTERSSON

Hur skulle du beskriva ditt sätt att klä dig?

– I lager, innan jag bestämde mig för att införa köpstopp på kläder brukade jag tänka att jag inte hade någon klädsmaak utan att det var de plagg som realiserades ut som bestämde hur jag gick klädd. Jag har arbetat som sömmerska och kostymör så en skulle kunna säga att mitt sätt att klä mig är en allsköns soppa av tygsjok, mohairkoftor och några enstaka exklusiva designade plagg.

Vad har din klädstil för relation till din konst?

– I mitt arbete intresserar jag mig för brytpunkten, när vi slutar bry oss om andra, om naturen. För att förstå det har jag valt att prova att leva på ett sätt där jag försökt se naturen som en jämlike där jag försökt registrera när jag gör rent egoistiska val och sätter mig över naturen och andra. Jag har försökt allt möjligt; slutat tvätta håret för att minska

kemikalieutsläpp, slutat äta kött, slutat flyga för att minska koldioxidutsläppen.

Finns det konstnärer som har inspirerat din klädstil?

– Mina stilikoner är nog min mamma, som var oerhört modeintresserad, och grannfrun Berit som hade Dallas-stil och svandunstofflor. Vivianne Westwood för hennes politiska arbete. Men även Katja of Sweden, Frida Kahlo, Minna Palmqvist, Marie-Louise Ekman och Eva Hesses lager på lager, transparens, inälvsgöttighet och ofta oväntade stringens. Sist men inte minst vill jag nämna Louise Bourgeois – då hon inför en intervju ska ha öppnat dörren iförd ett par trosor och splitternya sneakers. En hållbar outfit reducerat till minitextil och fotbeklädnad.

Katja Pettersson.

FOTO: ALMA PETTERSSON

PIA SANDSTRÖM

Hur skulle du beskriva ditt sätt att klä dig?

– Jag brukar snöa in på något i perioder, exempelvis färgen röd, hela vägen inifrån och ut. Eller randigt nerifrån och upp med röda avslut uppe och nere. Jag är en stilbytare. Och så tycker jag mycket om skärp.

Vad har din klädstil för relation till din konst?

– Det kan vara så att det

uppstår en rörelselust, jag måste kunna sträcka händerna rakt upp och då gör jag ett plagg efter det behovet. Det blir ett stort H. H som i Helga. Till utställningen *Starting from the self* på Marabouparken förra året sydde jag ett stort H som jag iklädde mig för att läsa Helga Henschens ord och meningar.

– Arbetskläder och rockar

är tilltalande för att de fyller en funktion. I min konst fyller kläder funktioner snarare än en karaktär som ska göra något. De gränsar till kläder som skulptur. När jag jobbat med nånting i ateljén så går det ofta igen i klädval och materiallust.

Finns det konstnärer som har inspirerat din klädstil?

– Marie-Louise Ekman som syr egna kläder som,

uppfattar jag det, uppstår ur ett behov. Jag tänker också på Charlie Chaplin i hängslen, käpp och hatt som går och går och liksom aldrig kommer fram.

Pia Sandström.

FOTO: KARIN MAINGOURD

Ulrika Wärmling.

FOTO: ULRIKA WÄRMLING

”Jag tycker att det är min politiska skyldighet att utmana klädnormer även i vardagen, inte bara i konsten.”

Ulrika Wärmling

ULRIKA WÄRMLING

Hur skulle du beskriva ditt sätt att klä dig?

– Jag klär mig alltid i klänning eller kjol, i ateljén har jag en speciell målarklänning, oftast blir det svart. Min inspiration kommer från goth, vintage och den japanska modestilen lolita. Jag har älskat subkulturer sedan tonåren men ju äldre jag blir desto mindre vill jag synas, därför blir det ofta väldigt nedtonat. Samtidigt vill jag inte bli begränsad av min ålder och andra konventioner – jag tycker att det är min politiska skyldighet att utmana klädnormer även i vardagen, inte bara i konsten.

Vad har din klädstil för relation till din konst?

– Kläder har varit en betydande del av min konst i snart 20 år. Jag målar porträtt av personer som tillhör lolitakulturen, en slags målade dagens outfitbilder, och de har inspirerat mig i min klädstil. Jag kan klä upp mig i en klassisk lolitastil när jag ska träffa mina modeller eller andra lolitor, annars blir det mest i samband

med mina utställningar, på vernissage eller offentliga visningar. Till vardags kan det mer vara en detalj, en jacka eller kjol eller hur jag matchar färger, som påminner om min konst.

Finns det konstnärer som har inspirerat din klädstil?

– Nej, men lolitastilen har ju inspirerats av måleri från 1700- och 1800-talen, dels har man i många år använt äldre målningar till prints på klänningarna, dels har de gamla kvinnoporträtten fungerat som allmänt stilideal. Jag kan också beundra den franska konstnären Rosa Bonheur som på 1800-talet fick tillåtelse att klä sig i herrbyxor och skjorta på allmän plats. Det är inte så att jag vill kopiera hennes stil, men däremot hennes mod att vara sig själv och inte vika sig för samhällets konventioner.

KONSTEN I ANTROPOCEN

Hur förhåller sig konsten till klimatförändringarna? Frida Sandström skriver om konst som utövar kritik mot människan.

Klimatförändring och klimatpåverkan hör till de mest omdebatterade frågorna de senaste åren. Inte minst efter denna sommar, då Europas skogar stod i brand. Idag är det uppenbart att människans närvaro på jorden har gjort avtryck, liksom meteoriter och istider tidigare har förändrat livet på jorden. "Antropocen" är det inofficiella namnet för människans dominans på jorden. Det handlar inte bara om en tid av industriell produktion, utsläpp och skövling av skog, utan även om ett sätt att tänka. Parallellt med industrisamhället föddes nämligen också de politiska vetenskaperna, den filosofi och estetik som ännu dominerar västvärlden. Det var också vid detta skede som den västerländska koloniseringen av land och människoliv inleddes.

Med de båda begreppen "post-antropocen" och "post-humanism" menas det som möjligtvis följer efter att den mänskliga dominansen avslutats. Även detta föreställda slut är idag ett brinnande samtalsämne, fastän det snarare omtalas genom begrepp såsom "apokalyps" och "kris". Ordvalet avslöjar en världsbild där alternativ till mänsklig dominans inte tycks vara möjliga, men det finns även berättelser som säger det motsatta. Det är här som de konstnärliga praktikerna kommer in i bilden. Hur ser världen ut efter människan, och hur kan vi människor leva utan att dominera jor-

den? Det är i dessa fall som "post-" blir till ett "pre-" – det som har varit väntat till vad som skulle kunna vara, imorgon.

Den mänskliga dominansen av natur, djur och andra människor har också präglat vår syn på konst och kultur. Från att avbilda naturen, till att gestalta sig själv i dess centra, har människan och i synnerhet den västerländska, vita mannen fortsatt sitt härskande narrativ genom konsten. Men de senaste tio åren har något hänt. Till skillnad från modernismens och postmodernismens kritik av konstverket, dess medier, institutioner och av konstnären själv, ser vi idag konst som utövar en kritik av människan. I dessa verk möter vi perspektiv som inte säkert är människans egna. Det kan handla om alternativa sätt att skriva och läsa historia, eller om fenomen som inte alls går att beskriva med människans språkbruk. Det är här som poesin tar vid. Utan någon kanoniserad meter eller konceptuella referenser osäkras människans dominerande världsbild.

I konstnären Santiago Mostyns videoverk *The Warming Plateau* (2018), flätas skogsbruk och annekterad mark samman med en intim blick på en till synes autonom flora och fauna på den karibiska ön Tobago. Mostyn påminner om öns koloniala arv, bredvid det motstånd som en bestående befolkning och natur förvaltar. Men istället för att berätta vad som försiggår där, manifes-

FOTO: ERIK SJÖDIN/MARABOUPARKEN

VERK

ERIK SJÖDIN
Våra vänner pollinatörerna,
workshop vid Lötsjön, 2018.

VERK

SANTIAGO MOSTYN
The Warming Plateau, 2018.
Stillbild från videoverk.

teras detta i en vägrande tystnad. Skogsarbetarna talar inte till betraktaren, och såväl växtlighet som djur vänder sin uppmärksamhet från oss. Skogens autonomi är framträdande även i *Forest Law* (2014), av konstnärerna Ursula Biemanns och Paulo Tavares. I en videoinstallation visas den del av Amazonas som kan betraktas som världens lunga, både i termer av syreproduktion och av biologisk, etnisk och kulturell mångfald. I *Forest Law* påvisas en annan strategi än *The Warming Plateaus* vägran att tala betraktarens språk. Istället tar skogen självtill människan lagliga hjälpmedel och kämpar som ett eget juridiskt subjekt, mot skövling och exploatering.

Vad är antropocen?

År 2000 introducerades begreppet antropocen av den nederländska kemisten Paul Crutzen. Han ville ge namn åt den era då människans vistelse på jorden har varit så framträdande, att den påverkat både jorden och livet självt. Epoken inleddes i sekelskiftet mellan 1700- och 1800-tal, då dagens industrisamhälle föddes. Det var ett samhälle som genom en utvidgad effektivisering idag har förändrat alltifrån atmosfär till grundvatten. Ordet "antropos" är grekiska och betyder människa, medan "-cen" står för "det nya". Begreppet skulle kunna översättas som den moderna människans tidsålder.

Liksom socialt engagerade konstnärliga praktiker sedan 70-talet griper in i samhällets strukturer människor emellan, är det idag många konstnärer som gör detsamma med vår relation till naturen. Genom att aktivt förändra de förutsättningar som flora och fauna lever under, omförhandlas konstnärens historiskt distanserade position till klimatet. Hos Erik Sjödin sammanflätas en ekologisk och politisk utveckling genom den etymologiska roten till begreppet "kultur", vilket mycket riktigt är "odling". I interaktiva workshops och studiecirkel närmar han sig relationer och beroendeförhållanden mellan människor och andra varelser, ting och fenomen. Ett sådant är de bisamhällen som människan historiskt har projicerat sina egna kulturella ideal på. Idag är bina utrotningshotade, vilket också hotar landskapet att stå utan frukt. Med workshopen *Våra vänner pollinatörerna* lär Sjödin ut hur man enkelt bygger bostäder åt dessa flygfän. Bredvid dess praktiska funktion är Själdins arbete angeläget då det placerar samhällets beroende av klimatet nästgårds, oberoende av vilken världsdal vi lever i. För, i slutändan är det inte människan som styr naturen. Liksom Kati Roover säger i filmen *Coexistence* (2018) är vi beroende av fotosyntesen. Vi finns eftersom den finns.

Frida Sandström

Eco-Visionaries Bildmuseet i Umeå, t.o.m. 21 oktober 2018.

I utställningen *Eco-Visionaries* visas alternativa relationer mellan människan och klimatet, där medverkande konstnärer föreslår både sociala och mentala ekologier, där människans roll på jorden blir mer hållbar. Medverkar i utställningen gör bland annat Erik Sjödin och Ursula Biemann i samarbete med Paulo Tavares.

Konstnärernas Riksorganisation.

KRÖNIKA

Strategier för frihet

Efter min utbildning i smyckeskunst vid Högskolan för Design och Konsthantverk i Göteborg sökte jag mig till en företagsinkubator. Det blev en sex månader kulturkrock efter år fokuserade på konstnärlig skapande. Här fick vi öva på säljpitchar, ringa ”kalla” telefonsamtal till nya kunder och formulera affärsplaner. Jag skrev att min vision för företaget var ”att kunna försörja mig på min konstnärliga verksamhet”. Kursledaren tillika affärsgurun tittade skeptiskt på mig och jag förstod att ”bara kunna försörja sig” inte var ett långsiktigt mål värdig en affärsplan. Jag skrev om till något klatschigare som jag inte minns idag, men den första visionen hänger kvar. Något som mina år som engagerad i först KIF och nu som Konstnärernas Riksorganisation bara gör allt tydligare för mig. Allt vårt skapande, det är värt att kunna leva på. Det borde vi ju, när så många andra gör det. 2015 omsatte de kulturella och kreativa näringarna 376 miljarder och anställde 143 000 personer (enligt Volantes sammanfattning av Kreametern 2017), medan vi utövar tjänar mindre än hälften av genomsnittet i landet.

Inom formgivningområdet har vi fått indikationer på att avtalsvillkoren och arvodesnivåerna har stagnerat och till viss del försämrats under en längre period. Därför har vi nu genomfört en enkät bland både våra medlemmar och potentiella nya medlemmar som arbetar med formgivning. Resultatet är inte sammanställt än, men övergripande stämmer det med den bild vi har fått av försämrade villkor. Målsättningen är att arbeta fram arvodesrekommendationer och generella avtalsprinciper för formgivningsuppdrag och påverka uppdragsgivarna att följa goda avtalsprinciper och ge skäligen ersättningar. Det här är ett viktigt område där vi

behöver ta mer mark, och även värva fler formgivare till Konstnärernas Riksorganisation.

När det här numret publiceras har vi haft val i Sverige. I skrivande stund vet jag inte vad vi kommer ha för samhällsklimat och politiskt landskap att förhålla oss till framöver, men det är troligt att den konstnärliga friheten behöver värnas starkare än någonsin. Det kommer vara ännu viktigare med goda yrkesvillkor för att behålla och förbättra möjligheterna för fritt skapande.

Oavsett läge kommer vi fortsätta driva på med våra frågor med ominskad styrka. Vi är stärkta av de förslag vi har fått igenom under 2018 men utställnings- och gestaltungsområdet behöver fortfarande regleras. Vi fortsätter kämpa för att vi ska ersättas för vårt arbete vid utställningar, för enhetlig sexprocentig moms för bildkonst och konsthantverk och ett moderniserat socialförsäkringssystem. Och många andra sakfrågor. Vill du lära dig mer eller få fler bra argument för bild- och formkonsten hittar du massor av matnyttig information på www.kro.se. Det må vara en stor utmaning att skapa brett engagemang för våra villkorsfrågor och få kulturpolitiska strategier att slå igenom i mediebruset, men jag är övertygad om att det kommer vara goda strukturer, modiga investeringar och rättvisa avtal som säkerställer att vi kan fortsätta vara fria att skapa.

Sanna Svedestedt Carboo

Konsthantverkare och vice riksordförande
Konstnärernas Riksorganisation

+ **Alice Bah Kuhnes (MP)** och **Olof Lavessons (M)** svar i våra konstpolitiska dueller
- Att konstpolitiken återigen försvann i valrörelsen

G-studios kamp fortsätter

Hej Lisa Wallert ordförande för G-studion i Gustavsberg. Ni har fört en kamp för er överlevnad. Vad gäller det?

- Ateljéföreningen G-studion i Gustavsberg, tidigare en del av den gamla porslinsfabriken, är en av Stockholmsområdets största med sina 102 medlemmar och har funnits sedan 1989. Den består av yrkesverksamma konstnärer, konsthantverkare och formgivare. Värmdö kommun, som äger två av ateljéhusen, vill sälja dessa till ett privat fastighetsbolag utan någon säkerhet för

konstnärerna att behålla sin arbetsplats. Lokalerna är unika i hur de möjliggör keramikproduktion i stor skala. En förlust av platsen skulle i värsta fall innebära att medlemmarna tvingas lägga ned sina verksamheter.

Vad har ni gjort för att stoppa detta och hur har det gått?

- Ateljéföreningen bedömde att det bästa sättet att trygga ateljéernas fortlevnad var fortsatt kommunalt ägande och har därför genom dialog med lokala politiker försökt påverka kommunen. Vi har även

undersökt olika möjligheter till statlig finansiering. För att uppmärksamma allmänheten om situationen kontaktades olika medier, vi startade en namninsamling och ordnade en demonstration. Spridningen på sociala medier har varit viktig. Genom de nya erfarenheter och kontakter som knutits under våren såg ateljéföreningen en möjlighet att säkra fastigheterna genom eget förvärv och framförde sitt intresse till Värmdö kommun, som sade sig vara positiv till att ta emot ett bud i slutet av året.

Finns det något ni skulle ha

Vill du veta mer?
En rapport om
G-studios arbete
finns på
www.kro.se.

gjort annorlunda, om ni fått börja om?

- Vi gick på en del nitar som framförallt berodde på att vi saknade kunskap om politik och ekonomiska lösningar. Konstnärernas Riksorganisation har varit ett viktigt stöd och till stor hjälp i detta arbete.

Pontus Björkman

Är konstnärlig frihet viktigt för dig?
Läs om medlemsförmånerna och sök medlemskap på kro.se!

Konstnärernas Riksorganisation. Konstnärernas Riksorganisation företräder 3 300 yrkesverksamma bildkonstnärer, konsthantverkare och formgivare i Sverige. Vi arbetar för konstnärlig frihet och goda villkor för bild- och formkonstnärer.

Konstnären Åsa Jungelius, foto: Margareta Blom Dahlbäck

Vårvisning i Lavalhallen, Nacka. 30 mars – 7 April

En stor utställning med över 80 konstnärer.

Konstnärer är välkomna att söka senast 15 november.

Mer information hittar ni på: www.stockholmskonstsalong.se

Följ oss på Facebook: **StockholmsKonstsalong**

Varmt Välkomna!

Stockholms Konstsalong

Konstnärernas Riksorganisation.

VERK

PETTER KREUGER
Conform chairs (Swedish academy), 2018.

FOTO: PETTER KREUGER

Skriv på konstuppropet

Under hösten ska vi överlämna konstuppropet på Kulturvalet.se till den som utses till kulturminister efter valet. Din röst är viktig! Ju fler underskrifter, desto större tyngd. Skriv under på www.kulturvalet.se och bidra gärna med en bild till pixelporträttet som den nya kulturministern ska få.

Höstens kurser

Grundkursen i ekonomi och företagande för konstnärer har under hösten fokus på bokföring och fakturering. Till våren blir det bokslut och deklaration. Kortkursen är öppen för alla bild- och formkonstnärer. Anmälan, tider och platser på kro.se/kurser.

Ny förbundsjurist

Vi hälsar vår nya jurist Katarina Renman Claesson välkommen. Katarina har sedan länge arbetat med immaterialrättsliga och konstjuridiska frågor. Från och med den 1 oktober är telefoniderna mån-ons kl. 12-16. Katarina nås på jurist@kro.se och 08-54 54 20 80.

Konstnärernas Riksorganisation Skåne

Nu har Konstnärernas Riksorganisation Skåne kommit till världen, då Region Syd på senaste årsmötet ombildades till en lokalförening. Varmt tack till Lena Willhammar som avgick efter fem år som engagerad ledamot och ordförande. Första ordförande i den nybildade föreningen är Tuss Marie Lysén.

Bor: Bromma
Konstnärskap jag inspireras av: Här får det blir fler: Donald Judd, Nils Kreuger, Gunnar Widfors.
Aktuell med: Utställning på Galleri Eva Solin 15 nov-15 dec 2018

Varmt välkommen till Konstnärernas Riksorganisation, Petter Kreuger!

TRE FRÅGOR TILL EN AV VÅRA NYASTE MEDLEMMAR.

Hur ser din konstnärliga praktik ut?

Jag arbetar med dioramor. Småskaliga skulpturer. Har ateljé i WIP:Sthlm, Årstaberget.

Vilka politiska åtgärder skulle främja dina möjligheter att vara konstnärligt yrkesverksam?

Politikerna skulle bry sig mer om att ordna ateljéfrågan för alla konstnärer som i slag för

slag nu blir utan. Konstnärskap går nu i graven på grund av ointresset.

Vad hoppas du få ut med ditt medlemskap i Konstnärernas Riksorganisation?

Tillhörighet och rådfrågning i kommande frågor kring yrkesutövande är vad jag hoppas att kunna få ut från medlemskapet. En och annan rabatt såklart. ●

Läs om dina medlemsförmåner på kro.se

Enprocentsregeln även i Marks kommun

Efter ett medborgarförslag av konstnären Theo Ågren, styrelseledamot i Konstnärernas Riksorganisation Sjuhärad, har nu även Marks kommun principiellt ställt sig bakom enprocentsregeln för konstnärliga gestaltningar. Fullmäktige har gett kommunstyrelsen i uppdrag att ta fram ett regelverk.

– Det är så klart jätteroligt att det gått igenom. Det kommer att ge ett mervärde i den offentliga miljön, säger Theo Ågren. Enprocentsregeln är på frammarsch och

vi hoppas på spridningseffekt nu när vi ska jobba vidare med närliggande kommuner, det är fantastiskt att man kan påverka så här mycket som enskild medborgare.

Tidigare har omkring 50 000 kronor per år varit avsedda för ny fast konstnärlig utsmyckning, inköp och underhåll av befintlig konst i kommunen.

– Det är ju i princip ingenting. Marks kommun är ju också en kommun där det kommer att byggas en hel del framöver, en ny högsta-dieskola exempelvis, och nu

blir det förhoppningsvis helt andra möjligheter, säger Theo Ågren.

Konstnärernas Riksorganisation Sjuhärad fick nyligen igenom enprocentsregeln även i Borås. Föreningen har debatterat gestaltungsfrågorna i pressen flitigt och skickat brev och underlag till beslutsfattarna, bland annat manualen "Så kan kommunen kvalitetssäkra sin konstpolitik".

Har det varit en stor arbetsinsats?

– Nja, ett par timmar här och där. Men vi är en ideell styrelse och avgränsar våra

insatser och försöker göra sådant som vi tror är strategiskt. Det är kul också, vi träffas och gör skillnad i verkligheten. Miljoner extra för offentlig konst.

Några tips till konstnärer på andra orter?

– Kör på! Att lägga ett medborgarförslag om enprocentsregeln eller om att kommunen skall tillämpa MU-avtalet är något alla kan göra i sin egen kommun. Tillsammans kan vi förbättra förutsättningarna och villkoren på många platser i landet.

Pontus Björkman

KONSTNÄRSNÄMNDEN

HÖSTENS UTLYSNINGAR

RESIDENS I UTLANDET

Bangalore, Beijing, Belgrad, Jingdezhen, Johannesburg, New York och Tokyo

Sista ansökningsdag 18 oktober

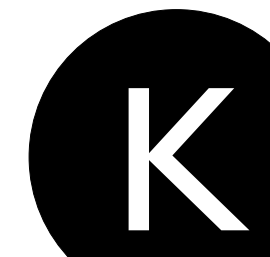
INTERNATIONELLT KULTURUTBYTE OCH RESEBIDRAG

Sista ansökningsdag 22 oktober

PROJEKT BIDRAG

Sista ansökningsdag 15 november

Ansökan sker via
Konstnärsnämndens e-tjänst
www.konstnarsnamnden.se

Varje droppe färg i avloppet är en droppe för mycket

Du kan bidra till en bättre miljö genom att välja att måla med kadmiumfria färger och ta hand om dina färgrester på rätt sätt.

Mer information om hur du målar miljöanpassat finns på www.kappala.se

KÄPPALA

För renare sjöar och skärgård

Bildupphovsrätt

Bildupphovsrätt företräder nära 100 000 bild- och formkonstnärer i hela världen. Vi skapar avtal för ersättning och ser till att kulturskapare får betalt när deras verk används. Bildupphovsrätt i Sverige drivs utan vinstintresse.

ÅSA BERNDTSSON

EU vinglar om konstnärernas rättigheter

Den 5 juli röstade EU-parlamentet om ett förslag från sitt eget juridiska utskott JURI. Förslaget går ut på att modernisera EU:s inre digitala marknad och innehåller flera delar som ger oss konstnärer utökade rättigheter och möjligheter till upphovsrättsliga ersättningar. Tyvärr röstade parlamentet nej och anmärkningsvärt är att alla svenska EU-parlamentariker röstade mot förslaget.

Omröstningen föregicks av en ful och manipulativ kampanj från internetföretagens sida. De riktade framförallt in sig på förslaget om rätt till ersättning vid länkning av nyhetsmaterial och förslaget om stopp för värdeöverföringen från upphovspersoner till plattformarna. De kallar ersättning vid länkning för skatt och att dela med sig av vinsten får de till censur eftersom viss igenkänningsteknik antagligen måste användas.

Ingen säger sig såklart vara emot att konstnärer ska ha betalt men inte av oss eller på det här viset för det är minsann ett hot mot hela internet.

Varför de svenska EU parlamentariker svek konstnärerna och röstade till stöd för internetjättarna med Wikimedia, Google och Facebook i spetsen är en gåta. Om de röstat ja till förslaget så hade dessa företag tvingats till förhandlingsbordet med våra bildorganisationer, något som de hittills vägrat.

Istället spred de propaganda, desinformation och rena felaktigheter i syfte att

påverka EU-parlamentarikerna i en för oss bildskapare avgörande fråga. Det är inte vi som ska underkasta oss de användarvillkor som dessa företag ställer upp för att de sedan ska kunna använda våra bilder till sina egna vinster utan att på något sätt avtala om ersättning till oss. Så har det varit länge nu och det är dags att våra politiker tar sitt ansvar och ändrar på det. I förlängningen handlar det om ifall vi ska ha några professionella bildskapare i framtiden.

12 september ska förslaget – något omarbetat – upp till omröstning igen.

Bildskaparna vill öka friheten på internet genom att befria användarna från det ansvar de åläggs av Google och Facebook, genom användarvillkor, och istället lägga ansvaret på företagen. Detta måste våra politiker i Bryssel orka sätta sig in i och lösa.

Många EU-parlamentariker blev inför omröstningen den 5 juli utsatta för massiva e-postattacker från de som protesterade mot förslaget från JURI. Wikimedia med flera har resurser att driva sådana kampanjer. Ska internet vara demokratiskt styrt eller kapitalistiskt, vem bestämmer reglerna? Det ser dessvärre just nu ut som om de svenska EU-parlamentarikerna lämnat Walk Over till de amerikanska storbolagen. På bekostnad av oss upphovspersoner. Det kan vi självklart inte acceptera.

Åsa Berndtsson

ordförande
Bildupphovsrätt i Sverige

Nya på kansliet

Sofie Grette von Rosen är nyanställd hos Bildupphovsrätt. Hon ska se till att skärpningen av redovisningsplikten i lagen om följerrätt får genomslag i praktiken. Har du frågor om följerrätten eller vill ge tips om vidareförsäljningar och konsthandlare så kan du vända dig till sofie.grette.von.rosen@bildupphovsratt.se

Emma Sahlén Grip började den 13 augusti som kommunikationsstrateg. Emma kommer att ansvara för Bildupphovsrätts samlade informationsgivning och påverkansarbete. Emma nås på emma.grip@bildupphovsratt.se

Utbetalningar

September: Reproduktion

November: IR-ersättning

December: IV-ersättning

EU:S UPPHOVSRÄTTSDIREKTIV

EU-kommissionen har lanserat ett förslag till direktiv om modernisering av upphovsrätten. Det innehåller flera nödvändiga förslag som stärker upphovspersonernas ställning i förhållande till olika användare och löser även en mängd andra frågor till förmån för kulturarvet, utbildningen och forskningen. Två förslag har satt igång en hejdlös lobbying från de stora amerikanska nätföretagen (bland andra Google och Facebook) och en mängd organisationer som de stödjer. Särskilt Wikimedia står i frontlinjen.

Förslagen gäller en möjlighet till ersättning för delar av nyhetsartiklar och att plattformar som YouTube, Facebook och liknande ska bli skyldiga att teckna avtal för det material deras användare lägger upp på plattformen. När direktivet behandlades i EU-parlamentet 5 juli beslöt en majoritet att skjuta upp behandlingen av förslaget till mitten av september. Samtliga svenska ledamöter i EU-parlamentet gick emot upphovspersonernas intresse och gav sitt stöd till internetjättarna.

SAMTIDS
KONST
DAGARNA
2018

NÄTVERK OCH ALLIANSER
BODEN 14–16 NOVEMBER

Under samtidskonstdagarna möts konstorganisationer och konstaktörer från hela landet för att dela kunskap och inspireras av varandras arbete.

Begränsat antal platser.

SAMTIDSKONSTDAGARNA.SE

Samtidskonstdagarna arrangeras av Statens konstråd i samarbete med Havremagasinet och Konstfrämjandet med stöd av Region Norrbotten.

Statens
konstråd

PUBLIC ART AGENCY SWEDEN

BRA DOM FRÅN EU-DOMSTOLEN

En för bildskaparna viktig dom har kommit från EU-domstolen i det så kallade Córdoba-fallet. Det handlar om en skola (i Tyskland) där en elev har tagit ett foto, föreställande staden Córdoba, från en hemsida för resor på nätet. Fotografiet har kopierats till skolans egna server, det har inte skett en länkning utan en kopiering, och därefter har fotot publicerats i form av elevarbetet på skolans hemsida.

EU-domstolen kom fram till att det inte är förenligt

med EU-rätten och att tillstånd skulle ha inhämtats från fotografen som därmed har rätt till skadestånd. Det är ett viktigt avgörande eftersom om domstolen hade kommit fram till motsatsen hade resultatet blivit att en bild som publiceras på internet kan användas av vem som helst utan tillstånd av upphovspersonen. Upphovsrätten för bilder som läggs på nätet hade alltså konsumerats vid första publiceringen.

Man kan notera att i det mål som Bildupphovsrätt drev mot Wikimedia och

som avgjordes 2017 så kom Wikimedias huvudinvändning att vara just detta, att så snart en bild finns på internet kan vem som helst ta den och använda den hur man vill. Man kan till och med ta ett nytt fotografi av ett konstverk och lägga upp på en hemsida (som Wikimedia hade gjort) så blir själva konstverket fritt att använda av vem som helst. Den svenska domstolen avvisade som känt det och nu har det även bekräftats av EU domstolen.

Meddela oss

Skicka in dina nya uppgifter när du flyttar, byter bankkonto och/eller byter e-post så att du inte missar utbetalningar eller annan bra information.

Vill du synas på vår webbplats?

Vi vill visa för allmänheten vem upphovsrätten finns till för. Därför söker vi bilder på konstnärer i arbete. Du som vill vara med, hör gärna av dig till bildupphovsratt@bildupphovsratt.se

**ÄR DU KONSTNÄR
OCH
BEHÖVER HJÄLP?**

Tillfälligt stöd vid sjukdom eller årlig pension från fyllda 65 år

**KONSTNÄRERNAS
HJÄLPFOND**

08-767 30 00

www.konstnarernashjalfond.se

29 sep–28 okt 2018

RUDY LOEWE

SHARING KNOWLEDGES

**MARABOUPARKEN
KONSTHALL**

www.marabouparken.se

Höstens visningar

LÖRDAG 6 OKTOBER

Oljemåleri
Kerstin Pettersson

LÖRDAG 20 OKTOBER

**Måleri med Artisan
vattenlöslig oljefärg**
Winsor & Newton
Fredrik Thorsén

LÖRDAG 10 NOVEMBER

**Måleri med akrylfärg
& akrylspray**
Pauline Davidsson

LÖRDAG 8 DECEMBER

Akrylmåleri med Golden
Jacqueline Holmgren

Visningarna pågår mellan
kl. 11.00 och 16.00.

Med reservation för
eventuella ändringar.

Kungsgatan 58, Stockholm

Öppettider: Vardagar 10–19,
lördagar 10–17, söndagar 12–16

Kreatima
KONSTNÄRSMATERIAL SEDAN 1940

När du har en utställning i Oslo
När tavlorna välter i lastbilen
När du spiller kaffe på datorn
När nån snor dina alster
När nån nallar din smartphone
När nån snubblar in i din skulptur
När du trampar på en spik
När nån trampar på din spik
När du hamnar i rätten
När du hamnar på sjukan en tid
När du flänger på jobb i Montréal
När du tappar kameran i Seine
När du får en vattenskada i ateljén
När det brinner i knutarna

Rätt skönt att ha allt försäkrat

Som medlem i Konstnärernas Riksorganisation försäkrar vi dig särskilt förmånligt.
Ring oss direkt på 08-440 54 40 eller besök gefvert.se

Gefvert